

TERRA INCOGNITA

(nielen) Táborové zamyslenia 2020

určené pre vekovú kategóriu rangerov a starších, podľa
usúdenia vodcu.

OBSAH

TERRA INCOGNITA.....	1
1. DEŇ: DUCHOVNO	3
2. DEŇ: SRDCE.....	6
3. DEŇ: PRAVDA	10
4. DEŇ: VIERA	15
5. DEŇ: NÁBOŽENSTVO	20
6. DEŇ: DOBRO.....	24
7. DEŇ: KRÁSA	29
8. DEŇ: STRACH.....	33
9. DEŇ: BRATSTVO	38
10. DEŇ: SKAUTING.....	43
Prílohy	46
1. Návod na relaxáciu.....	46
2. Skautské stíšenie sa.....	48
3. Vizualizácia.....	54
4. Komunita v kocke.....	57

1. DEŇ: DUCHOVNO

„Každá osoba má zodpovednosť hľadať za hranicami toho, čo je materiálne, silu vyššiu, než je ľudstvo. To v sebe zahŕňa hľadať Duchovnú Realitu, ktorá dáva zmysel a smer životu človeka, objaviť zmysel ukrytý v duchovných hodnotách a žiť svoj každodenný život v súlade s týmito hodnotami.“

(Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998)

Čo je to „duchovno“? Otázka za milión! Stretáme sa s týmto slovom v skautingu celkom často, rovnako často ale nevieme presne povedať, čo si pod ním vlastne máme predstaviť.

Odpoveď je pritom zadarmo a poruke. Svetová skautská organizácia sama vysvetľuje, čo pod týmto pojmom chápe: *Duchovnú Realitu za hranicami tohto sveta.*

Existuje vôbec niečo také?

Skutočnosť je taká, že skúsenosť tejto Reality patrí k najuniverzálnejším a najrozšírenejším skúsenostiam, aké ľudstvo má. Tak, ako sú v živote a dejinách ľudstva prítomné hviezdy, Slnko a Mesiak a rieky a moria a vzduch, tak sú v nich prítomné aj dotyky, prejavy a skúsenosti tejto Reality.

Kde však táto Realita je? Čo znamená, že je „za hranicami“ nášho sveta?

Chodíš do knižnice? *Predstav si knihu a v nej jednu stranu. A potom si predstav nie knihu, v ktorej tá strana je, ale celú knižnicu. Náš svet, to je tá strana. Duchovná Realita – to je knižnica. Vyššia a našej realite nadradená Realita, obsahujúca v sebe všetko, čím náš svet je, ale nesmierne to všetko prevyšujúca, omnoho a neporovnateľne rozsiahlejšia a bohatšia. Strana verzus knižnica. Kvet verzus záhrada, v ktorej rastie. Stánok so zmrzlinou verzus nákupné centrum, pri ktorého bráne stojí.*

Dobre, dobre. Znie to trochu abstraktne. Hoci, od čias nástupu kvantovej fyziky si aj veda zvyká na to, že často sa veci dajú vyjadriť alebo zložitým radom rovníc, alebo priliehavým podobenstvom. Skúsím to teda ešte raz.

Hráš počítačové hry? Dobre. Potom náš svet je ako *počítačová hra*. Duchovná Realita je ako *počítač*. Existujeme v nej ako *svet počítačovej hry vo vnútri počítača*. Nevidíme ju ani ju nemôžeme rukami nahmatať úplne rovnako, ako *postavička v počítačovej hre nemôže nikdy a nijako svojimi očami vidieť ani nahmatať počítač, v ktorom existuje!* Často si myslíme, že hmota je to „reálne“ – a duchovné, to je čosi takmer akoby „nereálne“, aspoň v tom zmysle, že tomu niečo chýba, telo, hmota, že je to niečo menej. A pritom je to presne naopak! Tak ako *postavička v počítačovej hre* sme to my a náš svet, kto sme virtuálni, neskutoční. A je to oná Duchovná Realita, ktorá je skutočná, reálna, ktorá je „hardvérom“ a my len „softvérom“, ktorý v jej vnútri beží!

Ale je to naozaj tak? Nie je to len náš nejaký výmysel?

V skutočnosti priepasť medzi našim virtuálnym svetom a skutočnou Duchovnou Realitou nie je úplne neprekonateľná. Táto Realita presakuje mnohými spôsobmi do nášho sveta a dáva o sebe vedieť a skúsenosť tejto Reality patrí k najstarším skúsenostiam ľudstva. O tom už ale zajtra...

ÚLOHA NA UVAŽOVANIE¹:

- Ak si túto Duchovnú Realitu – alebo, povedzme rovno: Boha – predstavíme ako nejakú ohromnú nezmernú myseľ, v ktorej vnútri víri náš svet a my samotní, tento stan, típko, lúka, podsady, les, komáre, oheň,... všetko toto existuje len na spôsob myšlienok v tejto nezmernej mysli... Aké vlastnosti by si dokázal ako dobrý detektív len na základe tohto zistenia a toho, čo okolo seba a na sebe vidíš a poznáš, aké vlastnosti tejto Mysle, Boha, by si dokázal vydedukovať?
- Skús ich spísať, čo najviac! Ale pozor! Nateraz do toho nemiešaj žiadne náboženstvo, žiadne predstavy, ktoré máš! Predstav si, že o Bohu počuješ dnes prvý raz v živote a jediné, čo o ňom vieš, si sa dozvedel práve teraz! Čo by si na základe toho dokázal o ňom vyvodit? Spíš to a ku každému zisteniu poznač aj to, ako si sa k nemu dopracoval!

---

¹ Tip z praxe: Úvahu čítajte večer, najlepšie pri ohni (nie snemáku, ale bežnom večernom ohni), niekedy na záver. Nechajte družiny, aby v típkach o tom spoločne ešte v tichu uvažovali. Ráno potom, po rannej modlitbe (zamyslení, skautskom stíšení sa,...) jednotlivé družiny predstavia to, k čomu dospeli.

AKTIVITY CEZ DEŇ²:

Zahraj sa na Boha! Skús stvoriť svoj vlastný svet – nedokonalý, na chvíľu, ale predsa originálny a predsa vlastný. Napríklad takto:

- Poznáš hry na hrdinov – *Dračí doupě* alias *Advanced Dungeons and Dragons*? Alebo im podobnú? Skús pripraviť pre svoju družinu malé dobrodružstvo v tomto štýle! Krátke, možno na hodinku, s jednoduchou zápletkou (napríklad *skupina dobrodruhov ide v hrade plnom príšer vyslobodiť krásnu princeznú z veže a truhlu zlata z pivnice*).
- Zahrajte si táborovú hru – ale takú, ktorá má príbeh, ktorá vytvára počas svojho trvania skutočný virtuálny svet (napríklad *Klondike* a pod.), dom ktorého sa počas hry ponoríme a ktorý na chvíľu bude naozaj v našich myšliach existovať.

REFLEXIA:

- Naozaj sme stvorili svoj vlastný svet? Akokoľvek deravo a nedokonalý – ale hej?
- V čom bol skutočný? A v čom neskutočný?
- Čo nám môže táto skúsenosť povedať o nás a o Duchovnej realite, o Bohu?

---

² Aktivity sú určené na to, aby myšlienku z úvahy – čiže nasledujúci deň po jej večernom čítaní – ďalej rozvíjali. Na to je dôležitá reflexia, v ktorej sa k zážitku hry vrátíme a uvažujeme o nej a o svojom zážitku vo svetle danej témy. Nemusíte ich robiť všetky. Nemusíte ich robiť vôbec, ak sa vám nehodia. Sú to len tipy a návrhy, nič viac.

2. DEŇ: SRDCE

„Skautský prístup je duchovne zameraný v tom zmysle, že sa usiluje prostredníctvom všetkého, čo ponúka, pomáhať mladým ľuďom pohliadnuť za materiálny svet a hľadať Duchovnú Realitu, objavovať sám v sebe hodnoty, ktoré dávajú životu zmysel a sústavne sa usilovať uskutočňovanie týchto hodnôt vo svojom spôsobe života.“

(Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998).

Dnes tu máme ďalšiu otázku za milión! V duchu si teraz isto predstavuješ svoju obľúbenú postavičku z počítačovej hry a je ti jasné, že keby sa pustila do pátrania po počítači (alebo smartfóne) v ktorom žije, tak jej normálne zmysly budú nanič. Nemôže ho uvidieť ani začuť ani nahmatať ani ochutnať ani ovoňať. Je to na zbláznenie, ale skutočnosť, že ona a jej počítač existujú v dvoch rôznych vesmíroch – ona v neskutočnom a virtuálnom a počítač v skutočnom, hmotnom – stavia medzi nich neprekonateľnú priepasť.

Duchovná Realita – alebo, vieš čo? Ja budem namiesto toho hrozného termínu používať slovo „Boh“ a ty si pod ním predstavíš túto Realitu ako si ju predstavíš, dobre³? Tak teda Boh je neviditeľný. Nie preto, že je neskutočný, „chýba mu telo“, ani preto, že sa skrýva, ale preto, že žije v úplne inom Vesmíre, v úplne inej Realite, v porovnaní s ktorou tá naša pomaly ani neexistuje, tak je prchavá a až akoby neskutočná.

Po druhé, ak s tým Boh niečo neurobí – nejako nedá o sebe vedieť alebo čo – tak s tým asi nič neurobíme. Sme na tom rovnako ako tvoja postavička z počítačovej hry, ktorá si môže aj nohy zodrat' a poprechádzať celý herný svet hry, v ktorej žije, počítač tam jednoducho nikde nenájde a hotovo.

---

³ „Pod pojmom „Povinnosť voči Bohu“, prvým spomedzi zhora uvedených princípov Skautského hnutia, sa chápe „stotožnenie sa s duchovnými princípmi, oddanosť náboženstvu, ktoré ich vyjadruje a prijatie povinností, ktoré z toho vyplývajú.“ Všimnime si, že v kontraste voči zneniu vysvetlenie vynecháva pojem „Boh“, aby tak bolo jasné, že klauzula pokrýva aj nie monoteistické náboženstvá, ako je hinduizmus, ako aj tie, ktoré osobného Boha nepoznajú, ako je budhizmus.“ (Fundamental Principles, World Organization of the Scout Movement, 1992)

A do tretice, aj keby sa Boh nejako viditeľne a hmatateľne v našom svete prejavil, *tak, ako sa ty prejavuješ vo svojej obľúbenej hre, prostredníctvom nejakej postavičky, ktorú riadiš a cez ktorú hru hráš* – a Boh to tak skutočne robí a nie zriedka – tak to, čo by si videl, by nebol Boh o nič viac, než postavička v hre si ty. Iste, prejavoval by sa, hovoril by cez ňu podobne ako ty cez tvoju postavičku, ale to, čo by si videl, by nebol Boh. Iba jeho „herná postavička“⁴. Preto ktosi povedal, že ak by to mohol vidieť, potom by to naisto nebol Boh. Nevieť ako sa volal, ale bol to nepochybne veľmi múdry človek.

Ako teda? Môžeme Boha nejako „vidieť“? „Dotknúť“ sa ho?

Súčasný francúzsky filozof Rémi Brague [Rémi Brag] – filozofi, to sú takí ľudia, ktorí sa živia myslením o svete a prísnu logikou – pri odpovedi na túto otázku cituje iného amerického filozofa a matematika C. S. Peirceho [Sí Es Piérsiho]: „Aby sme uvideli Boha, stačí otvoriť oči a srdce, ktoré je tiež zmyslovým orgánom“ a pokračuje: „Ak k poznaniu Boha stačí, otvoriť oko, to správne, ktoré oko je to správne? A do akej miery je srdce orgánom vnímania? Čo je to srdce? Všetci máme v pamäti Pascalov výrok [áno, toho Pascala, o ktorom sa učíte na fyzike], že ‚Boh je poznateľný srdcom a nie rozumom‘ – ktorý ale neznamená, ako sa to často myslí, že Boh je dostupný prostredníctvom citov. Presvedčiť nás o tom môže ďalšia Pascalova myšlienka: ‚Srdce cíti, že v priestore sú tri rozmery a že čísiel nekonečne veľa.‘“

Podľa Bragueho – a Peirceho a Pascala – na každú vec treba použiť správny orgán vnímania. *Farbu nemôžete ovoniavať, zvuk vidieť ani ochutnať hudbu.* Popri tradičných zmysloch – zrak, sluch, chuť, hmat a čuch – ale existujú aj iné zmysly, ktoré si hneď neuvedomujeme, napriek tomu tu sú. Jedným z nich je napríklad už naša Pascalom spomenutá schopnosť vnímať priestor ako práve trojrozmerný. To nie je výsledok uvažovania. Ani tie tri rozmery nevidíme priamo očami. Napriek tomu ich nejako vnímame. *Priestorovým zmyslom, ktorý na to v sebe máme. Alebo krása! Krása... dá sa počuť? Vidieť? Nie. Dá sa vidieť obraz a počuť hudba ale krása... ako*

---

⁴ Poznámka pre kresťanov: V kresťanstve s jedinou výnimkou (ktorá potvrdzuje pravidlo) a tým je Vtelenie Boha ako človeka Ježiša Krista. Ale to je jedna jedinečná udalosť presahujúca možnosti nášho príkladu. Mimo nej aj v kresťanstve platí, že akékoľvek „videnie“ či „zjavenie“ či iný viditeľný prejav Boha (ohnivý stĺp na Sinaji, holubica a oheň ako prejav Božieho Ducha) sú len viditeľné „postavičky“, ktorými sa Boh nejakým spôsobom demonštruje viditeľne pre naše oči. A aj pri samotnom Vtelení... Boh sa stal človekom, takže áno, ten človek pred nimi skutočne *bol* Bohom, lenže *v podobe* človeka. Tí, ktorí s Ježišom žili, nevideli Boha takého, aký je sám v sebe, vo svojej večnosti a nekonečnosti, ani nepočuli na vlastné uši Jeho božský „hlas“ „Stále to bol Boh „v tele podobnom nášmu“, ako píše Písmo. Takže nakoniec aj tak nevideli Boha v Jeho pravej večnej nestvorenej podobe, ale len v podobe „postavičky“, ktorou sa síce skutočne stal, ale stále len v podobe „postavičky“: videli Krista ako človeka, počuli Kristov ľudský hlas a pod. Je to podobné, ako keď hľadáme na Eucharistii: je Bohom, je Živým Kristom – ale to čo vidíme, je len podoba, v ktorej je prítomný, nie On sám v sebe, taký, aký sám v sebe je.

vlastne vnímame krásu? Ahaho, ďalší zmysel, ktorý v sebe práve objavujeme: *zmysel pre krásu!*

Títo muži potom – aj z vlastne skúsenosti – vysvetľujú, že existuje orgán, zmysel, ktorým môžeme vnímať Boha. Nie vidieť, nie počuť – ak by tak bolo, nebol by to Boh, spomínaš si? – ale vnímať. Úplne jedinečným neopísateľným ale pritom skutočným spôsobom.

Niektorí tento orgán volajú *srdce*. Nie, nemyslia ním sval, ktorý pumpuje krv v tvojej hrudi. Ani nie *srdce* ako symbol citov, tak, ako toto slovo bežne používame. Iní tento orgán volajú *hlbina duše*. *Špička duše*. *Duchovné oči*. Všetci ale označujú jedno a to isté: Zmysel, ktorý nám Boh dal na to, aby sme ho mohli vnímať. Inak ako hudbu či svetlo, ale rovnako skutočne. Tak nám to úvode naznačila aj Skautská organizácia, keď hovorí, že Boha musím „*objavovať sám v sebe*“ – v srdci a prostredníctvom srdca, tohto orgánu vnímania Boha.

Vo filme *Dokonalý zmysel* ľudia postupne kvôli nákaze vírusom strácali najprv čuch, potom postupne chuť, sluch, zrak,... ostal im len hmat.

Skús si predstaviť človeka, ktorý by od narodenia poznal iba hmat. A potom zrazu by sa mu náhle všetky ostatné zmysly uzdravili a otvorili. To by bol otras! Zrazu by bol zahltený množstvo vnemov, farieb a svetla, zvukov a hudby, vôní a chutí... Možno by kričal – a ľakal sa zvuku vlastného hlasu, bol by v prvej chvíli na smrť vydesený, utekal by preč, kamsi do tmy. Možno by sa dokonca zbláznil. Ale keby sa cez to dostal – o koľko by bol jeho život zrazu väčší, plnší a bohatší, než predtým? A určite by sa už nechcel vrátiť späť, do hluchej mŕtvej temnoty, v ktorej žil predtým!

Stať sa duchovným človekom – človekom, ktorý našiel onen zmysel, *srdce*, naučil sa ho používať, otvoril ho a s jeho pomocou nakukol do sveta Boha – je rovnaké. Zrazu sa nám otvára úplne nový vesmír, nový svet preplnený novými netušenými vecami, pre ktoré nemáme žiadne pozemské slová. Tam *kde bola dovtedy stránka* je zrazu *celá kniha, celá knižnica*. Tam, *kde bol kúsok príbehu* sú zrazu *tisícky a milióny príbehov!*

Preto stojí za to byť duchovným človekom. Preto nás skauting k tomu vedie a vychováva a dokonca si to dáva za svoj záverečný a vrcholný cieľ. Ako by sme sa inak mohli považovať za dospelé a rozvinuté osobnosti – bez tejto schopnosti uzrieť Boha?

ÚLOHA NA UVAŽOVANIE:

- Porozprávajte sa o tom. Čo si o tom myslíte?
- Skúste nájsť príklad človeka, ktorý sa naučil vidieť Boha – či už niekoho, koho poznáte osobne, alebo s pomocou internetu, literatúry a pod. Ako to vnímal a popisoval on? Ako sa to na ňom prejavilo? Čo to jeho životu prinieslo? Ako to on sám hodnotil?

AKTIVITY CEZ DEŇ

- Zahrajte sa na zmyslovú depriváciu: Na hodinku, napríklad, si zaviažte oči. Ústa a nos prekryte šatkou (ak je upotená, tým lepšie 😊), aby prekryla vône a pachy. Ak máte prajného sponzora, zožeňte si štuple do uší a zapchajte si uši, aby ste nepočuli. Ak nie, použite väčšie rozžuvané žuvačky 😊. Celú hodinu nesmiete zo seba vydať žiaden zvuk, samozrejme. Totálna mlčka. A potom sa venujte nejakej bežnej, nie príliš nebezpečnej táborovej činnosti. Napríklad raňajky. Upratovanie stanu. Alebo robenie nejakej veci v družine.

REFLEXIA:

- Ako ste sa cítili počas aktivity? Podel'te sa o svoje pocity, ale aj myšlienky, ktoré vás napadli.
- Ako ste sa cítili, keď ste konečne toto všetko zo seba postřhali a znova videli a počuli a voňali?
- Aký to môže byť pocit, keď sa v nás zrazu otvorí úplne nový zmysel a my začneme vidieť veci a svet, o ktorom sme dovtedy nemali ani tušenia? Aké to môže byť, byť *mystikom*, duchovne prebudeným človekom, *vidiacim* uprostred *slepých*?

3. DEŇ: PRAVDA

„Námorník býva často hlboko náboženská osoba; je to výsledkom jeho stykov s prírodou, najmä ak je v pozícii, ktorá ho robí zodpovedným za jeho loď. Keď sa jeho loď potáca na šedozelených chrbtoch vln hroziacich smrťou, v zavíjaní búrky, oslepený fujavicou, zalievaný prúdmi ľadovej vody – tu poznáva silu a chápe nadprirodzenosť síl prírody, ktorými si razí svoju cestu. Stojaci sám na veliteľskom mostíku, usilujúci sa viesť loď tak, aby boli zverené mu duše v bezpečí, nemôže necítiť svoju malosť a podriadenosť vo chvíli, keď sa pred ním dvíhajú sily Toho, na ktorom všetko závisí. [...] Poznal som, že sa to pošťastilo v mnohých prípadoch medzi zálesákmi, námorníkmi, vojakmi a osadníkmi, ktorí by inak nikdy neboli dospeli k náboženskej viere.“

(Robert Baden-Powell, Na pouti za úspechom, autorizované vydanie, 1928)

Pravda je realita. Realita je pravda. Pravdivé je to, čo je skutočné.

Zopakujme si to! Máme tu dva svety: Ten skutočný, reálny, duchovný – Duchovnú Realitu, čiže Boha, Boží svet. A potom ten virtuálny, v ktorom žijeme my: zem, Slnko, hviezdy, Vesmír... Aj keď pre nás je tento náš virtuálny svet skutočný až-až! Pre hráča počítačovej hry nepredstavuje ani tá najstrašnejšia obluda z hry žiadnu hrozbu a ani tie najväčšie poklady z hry žiadne bohatstvo, pretože nič z toho v jeho svete nie je skutočné. Ale pre virtuálnu postavičku v hre sú tieto virtuálne veci skutočné a hociktorý virtuálny balvan či virtuálny drak ju môže zabiť rovnako, ako sa môže utopiť vo virtuálnej vode či rozbiť na dne virtuálnej priepasti. Náš svet je pre Boha virtuálny a neskutočný, len predstava v jeho nesmiernej mysli – ale pre nás je skutočný, opravdivo reálny!

No a teraz, aby to nebolo až tak jednoduché, si k tomu pridajme ešte jeden, tretí svet: virtuálny aj na pomery nášho vesmíru! Ale nie, neboj sa. Nie je to zase nič nepochopiteľné. Je to vlastne vec, ktorú určite viac alebo menej aj sám poznáš z vlastnej skúsenosti!

Poznáš ten typ chalanov (a možno aj dievčat): *érpods* (to sú také snobské slúchadlá) v ušiach, na hlave *kapučňa*, pred sebou *ajfón*... nevníma, nevidí, nepočuje, možno cestou aj do ľudí vráža alebo stĺp pouličného osvetlenia naberie. Žije si vo svojom vlastnom virtuálnom-virtuálnom svete, neskutočnom aj na naše pomery. A ten pre nás skutočný ani vôbec nevníma. Keby si sa ho opýtal, čo zažil, čo videl cestou, čo si všimol, nad čím dokonca žasol – pozrel by nechápavo na teba a povedal možno niečo v zmysle „Čo? Videl? Čo ja viem? Nič? Práve som lajkoval komentáre pod mojimi suprovými selfíčkami na fejsbúku...“

Keby si zhodil kapučňu, vybral štupeľ z uší a zahodil *ajfón* – už by žil v realite? Zatiaľ tej našej, samozrejme? Veru, ešte ani teraz úplne nie! Mnoho vecí by si nedokázal všimnúť, nevnímal by ich, len by po nich neprítomne preletel pohľadom. A zase v inom by videl nie to, čo existuje, ale len to, čo si o tom sám myslí, svoje vlastné obrazy v mysli. Tak napríklad by v okne u susedov videl *škaredého a určite nudného deda*, ktorému sa radšej širokým oblúkom vyhne – a nikdy by sa nedozvedel, že tento dedo jestvuje len v jeho hlave a v skutočnosti sused odnaproti je *úžasný a duchaplný starý muž, bývalý fyzik a konštruktér Magionu⁵ z Akadémie vied, ktorý vie čarokrásne a vzrušujúco hovoriť o Vesmíre a jeho majestáte i záhadách. zatiaľ čo on z toho nič nevidí, najviac ak si večer všimne, že na oblohe je pár bielych bodiek...*

A tu prichádza objav, ktorý urobil nielen sir Bádén-Powell: Sú chvíle, keď si náhle svet a veci okolo seba *uvedomíme*. Okamih prebudenia. Okamih úžasu. Zimomriavok. Uchvátenia. Ohromenia. Bázne. Precitnutia. Zrazu ich vidíme také, aké naozaj sú. Zrazu seba vidíme takých, akí naozaj sme. Nemusí to byť len burácanie vln na rozbúrenom mori. Búrka na táborisku, keď sa tíпка trasú a blesky križujú oblohu. Môže to byť náhly úžas nad krásou, ktorá sa pred nami nečakane rozprestrie cestou horami. Alebo úžas, keď si uvedomíme krásu i rafinovanú zložitosť malého lúčneho kvietka či snehovej vločky. Zrazu akoby sa zastavil čas. Akoby sme sa na okamih vynorili na hladinu, akoby sme na okamih pretrhli sen, ktorý nás dovtedy opantával. *Ako keď sa Neo po červenej pilulke zobudil z Matrixu.*

Tomuto hovoríme *pravda*. Pravda nie v zmysle, že niečo, čo hovoríme, je pravdivé. Pravda v zmysle „skutočné“. Okamih, keď vidíme pravdu – čiže keď vidíme a vnímame na okamih svet taký, aký naozaj je a uvedomujeme si ho taký, aký naozaj je, i seba takých, akými v ňom a v porovnaní s ním naozaj sme: maličkých a veľmi pokorných.

---

⁵ Naša prvá ešte československá umelá družica

Ale toto ešte nie je všetko. To najlepšie príde teraz: táto naša pozemská pravda je príbuzná s Pravdou s veľkým „P“, ktorou je Boh. Naša pozemská realita je malou sesternicou Veľkej Reality z veľkým „R“, tej Duchovnej! A zmysel, ktorým vnímame jednu aj druhú je, zdá sa, ak nie rovnaký, tak prinajmenšom podobný! Očami môžeme vidieť medveďa aký je, ale nedokážeme zažiť to, čím je. „Srdcom“ zase naopak nevidíme Boha navonok, ale zažívame to, čím je, zažívame Jeho Realitu, zažívame, aké to je, byť Bohom. A je to ohromujúci zážitok!

Učením sa vidieť – zažiť! – pozemskú realitu sa pripravujeme na to, aby sme časom dokázali takto uzrieť, zažiť Duchovnú Realitu. Uvedomením si, zažitím pozemskej pravdy, skutočnosti, sa pripravujeme k pohliadnutiu na duchovnú Pravdu, na Duchovnú Realitu, na Boha.

Tak to napísal Baden-Powell v úvode, ktorý sme si čítali. Hovoril o ľuďoch, ktorí v pralese, uprostred divočiny či nesmierneho oceánu, cez silný zážitok pozemskej skutočnosti zažili aj tú nadpozemskú a dotkli sa Boha.

Presne toto sa usiluje s nami urobiť aj naše Skautské hnutie. V jednom svojom dokumente hovorí: „Baden-Powell pochopil, že aktivity v prírode hrajú ústrednú rolu v celostnom rozvoji mladého človeka a obzvlášť v jeho duchovnom rozvoji. Rôzne ‚miesta‘ v prírode, ktoré sa viažu k dejinám alebo symbolike rôznych náboženstiev tiež poskytujú príležitosť, kedy sa mladí ľudia dostávajú do kontaktu s krásou okolia, ktorá nemôže zlyhať pri prebúdzaní pocitov mieru, lásky a údivu. [...] Obzvláštnu pozornosť môžeme venovať symbolickej úlohe, ktorú zohrávajú hory ako miesta stretnutia sa s Bohom, ale napríklad aj zážitok dotyku večnosti medzi morom a nebom, púšť ako miesto samoty, objavovanie divov prírody a pochopenie, prečo musíme chrániť divočinu a životné prostredie.“ (Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, 2001) A už včera sme počuli, spomínaš si? „Skautský prístup je duchovne zameraný v tom zmysle, že sa usiluje prostredníctvom všetkého, čo ponúka, pomáhať mladým ľuďom pohliadnuť za materiálny svet a hľadať Duchovnú Realitu.“ (Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998).

Napadlo ťa to niekedy?

To, že na skautskom tábore alebo na výpravách a na puťákoch vypíname mobilné telefóny, nepočúvame hudbu na slúchadlá a odkladáme všetko, čo nás rozptyľuje, to, že namiesto hier podstupujeme skutočné dobrodružstvá, že namiesto do miest a parkov chodíme do divočiny, že namiesto v chatkách s elektrinou táboríme

v krehkých stanoch pri svetle sviec a petrolejky a v noci tápame tmou na latrínu kdesi v lese, to, že sa dobrovoľne zriekame vymožeností techniky a do rúk berieme obyčajnú sekeru a obyčajnú pílu a namiesto autom nosíme zásoby na vlastnom chrbte a silou vlastných svalov a večer namiesto pri internete a televízore sedíme pri praskajúcom ohni... napadlo ťa niekedy, že to má svoj hlboký zmysel?

Všetko toto slúži ako pomôcka nášho zobudenia sa, zobudenia sa do reality, zatiaľ iba tej pozemskej, ale aj tak úchvatnej a ohromujúcej. Za ňou však číha tá druhá Realita, tá s veľkým „R“, neporovnateľne väčšia a ohromujúcejšia. No a Skautské hnutie dúfa, že ak sa otvoríme tej prvej a naučíme sa ju vnímať, vidieť, žasnúť nad ňou, nechať sa ňou unášať a vpíjať sa do jej divej a drsnej krásy, skôr či neskôr sa nám otvoria aj dvere do tej druhej – a my sa začneme stávať ľuďmi skutočne vidiacimi, ľuďmi duchovnými!

ÚLOHA NA UVAŽOVANIE:

- Zažil si niekedy (pri skautovaní ale aj mimo neho) takúto skúsenosť prebudenia, uvedomenia si, ohromenia a bázne pred svetom, prírodou, Vesmírom, realitou, v ktorej žijeme? Ak hej, podel' sa o túto skúsenosť! Ako si sa pri nej cítil? Čo ti dala? Ovplynula v niečom tvoj život?
- Pomáha ti skauting v objavovaní tejto reality, prebúdzaní sa do nej? Alebo inak: Ako si doteraz vnímal tento rozmer skautského života? Používaš skauting týmto spôsobom – ako dvere k intenzívnejšiemu prežívaniu samého svojho života, k hlbšiemu uvedomovaniu si sveta okolo seba?
- Pomáha ti už dokonca toto uvedomovanie si pozemskej reality zažívať, ochutnávať, viac či menej, niečo z Reality Duchovnej, ktorá číha za ňou? Ak hej, podel' sa aj o túto skúsenosť!
- Po dnešnom večernom zamyslení – napadlo ťa niečo, čo by si na svojom prístupe ku skautingu a k táboreniu zmenil? Čo by to bolo?
- „Žiť v pravde“ – čo pre teba tento ideál po dnešnom večeri znamená?

AKTIVITY CEZ DEŇ

- Urobte si nejakú zážitkovku.
- Napríklad môžete ísť na okamih do samoty, každý si tam so sebou vezme jeden jednoduchý predmet, ktorý mu vodca odovzdá (môže to byť kvet,

kamienok, zaujímavý kus dreva, šiška,...) a tam, sám a v tichu, skúsiť tento malý predmet študovať, skúmať ho, vnímať, všímať si ho, zahĺbiť sa do neho, možno dokonca žasnúť nad malou, jemnou, drobnou krásou, o ktorej sme doteraz nemali ani tušenia.

- Alebo môžete predtým urobiť *relaxáciu*⁶, uvoľniť sa (dokonca si k tomu pustiť relaxačnú hudbu z bluetooth repráku, nejakého pokojného Vangelisa alebo niečo podobné)... a potom, so zatvorenými očami, vnímať zvuky okolo seba, ich pestrosť, krásu,... alebo otvoriť oči a zahľadiť sa na kvietok v ruke... alebo len tak sledovať vtáky a oblaky nad sebou, vnímať dych a pulz života, jeho vôňu a chuť, všetkými zmyslami sa ponoriť do reality okolo seba...
- Usporiadajte večer *Skautské stíšenie sa*⁷, na ktorom oslávite, vyjadríte svoju skúsenosť pravdy a poďakujete zaň Pravde, od ktorej všetko vychádza.

REFLEXIA:

- Vnímali ste veci, svet, počas tejto zážitkovej aktivity inak ako bežne?
- V čom táto odlišnosť bola?
- Ako ste sa pri tom cítili? Bolo to pre vás obohatenie?

---

⁶ Text je v prílohe č. 1

⁷ porov. prílohu č. 2

4. DEŇ: VIERA

„Hnutie vyžaduje od každého mladého človeka, [...] aby pokročil od slepej detskej viery k osobnej a oddanej dospeljej viere. [...] Aby objavil radosť z porozumenia princípom svojej viery a z ich uplatnenia na svoj vlastný život. Aby urobil krok za hranice náboženstva ako formy pohodlnej závislosti a stal sa v rámci svojej viery silným a aktívnym.“

(The Educational Objectives, World Scout Bureau, Interamerican Region, 1994)

Dnes začneme príbehom. V roku 1964 v areáli Bell Telephone Laboratories blízko New Jersey v USA obsluhovali dvaja rádioastronómovia, Arno Penzias a Robert Wilson, rádiometer – prístroj, ktorý pripomínal malú maringotku s veľkým uchom. Skúmali zachytávanie signálov z vesmíru a robili pokusy so satelitnou komunikáciou. Strašne im pritom vadilo, že v slúchadlách sa stále ozývalo množstvo šumu, ktorý nevedeli za ten svet nijako potlačiť. Padali najrôznejšie hypotézy, odkiaľ sa mohol šum vziať: z rádiovysielačov, zo strojov, ktoré v okolí pracujú. Jedna za druhou hypotézy padali. Za ten čas sa im podarilo určiť, že ide o rádiové žiarenie s „teplotou“ len štyri stupne nad absolútnou nulou. Vtedy sa objavil Robert Dicke z univerzity v Princetone. Niekoľko fyzikov v tom čase prišlo s myšlienkou, že celý vesmír by malo vyplňať chladné žiarenie s teplotou pár Kelvinov, teda niekoľko stupňov nad absolútnou nulou – žiarenie, ktoré by bolo posledným pozostatkom obrovského výbuchu, Veľkého Tresku, v ktorom sa celý náš Vesmír pred 13,5 miliardami rokov narodil. Tomuto žiareniu dali názov reliktné, čiže zbytkové. Keď sa Dicke dozvedel o problémoch Penziasa a Wilsona, okamžite sa mu v hlave rozsvietilo! Zatelefonoval im a keď telefonát skončil, povedal svojim kolegom z vedeckého tímu len krátke: „Dostali nás!“ Jeho tím totiž práve staval zariadenie, ktorým by mohli toto dovtedy neznáme reliktné žiarenie zachytiť. No a Penzias s Wilsonom ich práve predbehli – a to dokonca čírou náhodou! Po tom, čo bola hypotéza o reliktnom žiarení dôkladne overená a stala sa dôveryhodnou a vážnou teóriou, dostali v roku 1978 obaja fyzici, Penzias aj Wilson, Nobelovú cenu za fyziku. Práve objavili jeden z najlepších dôkazov teórie Veľkého Tresku, čiže Big Bangu.

Takto funguje veda.

Najprv sú nejaké *fakty*.

Skúmame ich a tvoríme *hypotézy* – predpoklady, ktorými sa snažíme tieto fakty nejako vysvetliť. Ako v dobe starého dobrého Koperníka, Galilea, Braheho a Keplera: *Hviezdy, Slnko a Mesiac sa na oblohe pohybujú. Obiehajú okolo Zeme? Alebo Zem okolo Slnka? Alebo všetko okolo Slnka a Slnko spolu s nimi okolo Zeme? To boli v tej dobe tri nádejné hypotézy a každá mala svoje silné pre aj proti. Až za Keplera sa nakoniec potvrdilo, že pravdu má Koperníková hypotéza, samozrejme, doladená a upravená práve Keplerom (od ktorého sú tri Keplerove zákony, ktoré možno poznáte z fyziky).*

V tej chvíli sa stala z hypotézy *teória*. V tomto prípade Koperníková teória. Slovom Vladimíra Neffa, „*teória je hypotéza, ktorá sa osvedčila vo vedeckej praxi.*“ Neznamená to, že je už neomylná, dokonalá a nemenná. Znamená to ale, že na rozdiel od hypotézy to už nie len nejaký *dohad*. Teória je solídne podložená, overená, potvrdená a preto ju zvykneme považovať za *pravdivú*, za dôveryhodné vysvetlenie toho, čo okolo seba vidíme, čiže faktov. Prinajmenšom dovtedy, kým sa neobjaví niečo nové, čo ju spochybní a čo nedokáže vysvetliť.

Teraz sa možno spýtaš: Čo to má spoločné s vierou? A s Duchovnom? Všetko!

Aj my skúmame objektívnu Duchovnú Realitu. Sledujeme a skúmame, ako sa prejavuje, zhromažďujeme fakty a skúsenosti. Vytvárame rôzne dohady a hypotézy o tom, ako tieto fakty a skúsenosti vysvetliť a ako túto realitu popísať a porozumieť jej. No a na konci je výsledkom *teória*, dôveryhodná, dostatočne overená a uspokojivo fungujúca.

Tejto dostatočne overene, spoľahlivej a fungujúcej teórii hovoríme vo svete náboženstva a teológie *viera*.

Stop, stop, stop, stop, stop! Už vidím, ako teraz otváraš ústa a rozhorčene namietaš: Čo? Čo je toto za nezmysel? Viera ako obdoba vedeckej teórie? Ved' viera je presným opakom vedy! Veríme veci, ktoré nemôžeme nijako dokázať! Ak by sme ich vedeli dokázať, nemuseli by sme na ne veriť! Ako často si niečo také počul, čítal, možno aj od nábožensky založených ľudí, keď hovorili, že náboženstvo nie je vec rozumu ale viery, nedá sa pochopiť rozumom, ale iba prijať vierou?

Lenže čo keď ti poviem, že sa veľmi, veľmi mýlili? Väčšinou bez vlastnej viny. A hneď ti aj poviem ako to je!

Slovo „viera“ bežne používame v dvoch úplne opačných významoch.

- Prvý sme zdedili po starých antických Grékoch, ktorí slovom viera naozaj označovali to, keď niečo prijímame bez toho, aby sme na to mali dôvod či dôkaz, proste len tak – asi ako keď niekto povie: „No, ja neviem, nepozdáva sa mi to, ale... tak dobre, ja tomu teda uverím!“
- Druhý sme prebrali z kresťanstva, kde slovo viera označuje presný opak, niečo, čo je nanajvýš isté a spoľahlivé. Dodnes tento význam slova „viera“ používame v slovách ako „o-verit“, „pre-verit“, či v slovku „veru“.

Tak ako existujú vedľa seba *astronómia* a *astrológia*, *farmakológia* a *homeopatia*, *geografia* a *hypotéza plochej Zeme*, tak aj v oblasti Boha a Duchovnej Reality existuje kopec hypotéz, od rôznych náboženských náuk cez poveru, ezoteriku, mágiu, dnes už mŕtve mytológie až po rôzne divoké a fantastické dohady a šarlatánstva.

Skautské hnutie si dáva za cieľ pomôcť svojim členom, mladým ľuďom, aj v tejto oblasti. Nie tým, že by im povedalo: Verte tomuto!, ale tým, že nabáda svojich členov, aby v každej oblasti života a poznania – a teda aj v oblasti Duchovna a náboženstva – dostatočne, otvorene a pritom kriticky hodnotili všetky hypotézy a všetky názory a nakoniec si zvolili tú *teóriu* – čiže *vieru* – ktorá je dostatočne vnútorne konzistentná, ktorá zodpovedá faktom a skúsenostiam, ktorá túto Realitu popisuje celú, nič z nej nevypúšťa ani neignoruje a robí to rozumne a logicky. A hlavne ktorá sa, slovami Vladimíra Neffa, *osvedčila* – jednoducho preto, že naozaj funguje.

ÚLOHA NA UVAŽOVANIE:

Každý človek na tejto zemi – kresťan, moslim, budhista, ateista, agnostik, ezoterik, každý – má nejaké presvedčenie, ktorému verí. Máš ho aj ty. Dokonca aj keď sa hlásiš k nejakému prúdu, si kresťan alebo niečo iné, aj v tom prípade bude tvoje presvedčenie a spôsob, akým sa k danému náboženstvu pridávaš, veľmi jedinečný a isto mi dáš za pravdu, že sa v niečom, možno mnohom, líši od iných príslušníkov tvojho náboženstva a spôsobu, akým ho prežívajú oni.

- Toto tvoje presvedčenie – je to viera v zmysle antickom, alebo kresťanskom? Veríš mu, pretože ťa tak vychovali rodičia alebo to tak robia tvoji kamaráti, alebo sa ti to len tak páči, je to niečo cool? Alebo si svoje presvedčenie

dôkladne zvážil, vzal si do úvahy všetky fakty a objektívne prejavy Duchovnej Reality vo svete a skúsenosti ľudí s ňou a výsledkom je skutočná teória, skutočná viera v zmysle, akým toto slovo chápe kresťanstvo?

- Správna viera – čiže teória v oblasti Duchovna – by sa mala vyznačovať týmito znakmi⁸:
  - nie sú v nej vnútorné rozpory, všetko v nej pekne sedí;
  - veci nijako zbytočne nekomplikuje, je jednoduchá, logická a elegantná;
  - založená na opakovaných, štandardných a overených prejavoch Duchovnej Reality v našom svete;
  - je overená praxou a fungujúca
  - vyvíja sa – prispôsobujúca sa tvojemu rastúcemu poznaniu, nie je niečím strnulým a nehybným, to by už hraničilo s fanatizmom a ideológiou;
  - nevadí ti, ak ju niekto rozumne spochybňuje a dáva ti tak podnet na to, aby si jeho argumenty / ním predložené fakty zvážil a svoju vieru s nimi poctivo konfrontoval.

Platí to o tvojej viere, o tvojom presvedčení? V čom áno, v čom nie?

- Ako ti môže skautovanie pomôcť priviesť svoju vieru na túto úroveň?

AKTIVITY CEZ DEŇ

- Zahrajte si nejakú detektívnu hru – formou hlavolamu (sú na to knižky), alebo formou poľnej detektívnej pátračky. Precvičte si schopnosť dedukovať a vytvárať logické závery!
- Môžete diskutovať večer pri ohni hlavolamy v štýle: „Ak klamár klame, že klame, klame?“ Alebo obľúbené sofizmy (výroky, ktoré na prvý pohľad vyzerajú nepriestrelne, ale len preto, že v sebe skrývajú na prvý pohľad nezbadanú chybu): „Ak je Boh všemohúci, môže stvoriť skalú tak veľkú, že ju neunesie?“ alebo: „Boh je dobrý a všemohúci. Ak je dobrý, prečo dopúšťa vo svete zlo? Ak je všemohúci, prečo ho neodstráni? A ak nie je dobrý alebo všemohúci, je potom Bohom?“ – a skúsiť v nich tú chybu nájsť!
- Môžete sa zahrať hru na hypotézy. Napríklad: Ak hodíme PET fľašu plnú vody na desať minút do ohňa, čo sa stane? Vybuchne, alebo ostane ako je? Alebo ak

---

⁸ porov. <https://sk.wikipedia.org/wiki/Teória>, ale podobné kritériá nájdeme napríklad aj v Biblii, hoci nie ako takýto fešný zoznam.

zjeme desať tabletiiek mentosu a zapijeme kolou, čo sa stane? Prežijeme to alebo nie? Vytvoríme dva tímy (alebo aj viac, ak je možností viac) a necháme ich, aby každý po príprave v učenej dišpute hájil jednu z týchto možností a našiel čo najviac argumentov pre svoju hypotézu. Dobré aj na vysvetlenie a precvičenie pravidiel diskutovania. Na konci samozrejme reflexia, zhodnotenie a ak sa dá, aj experimentálne zistenie, ktorá hypotéza je pravdivá.

REFLEXIA:

- Ako ste na tom so svojou schopnosťou kriticky hodnotiť veci a fakty? Logicky myslieť? Formulovať myšlienky, hypotézy a argumenty? Diskutovať?
- Čo by ste si odporučili urobiť?
- Ako tieto zručnosti môžete využiť v oblasti svojej viery?

5. DEŇ: NÁBOŽENSTVO

„Skauting [...] povzbudzuje mladých ľudí, aby sa otvorili Presahujúcemu a objavili Duchovnú Realitu, ktorá je väčšia, než človek. V rámci toho: napomáha mladým ľuďom pochopiť „podstatu“ náboženstva; vytvára základ, na ktorý môžu nadväzovať jednotlivé vetvy formálnej náboženskej výchovy. [...] Skauting nie je nejakou formou synkretizmu, kde sa v hlava-nehlava miešajú zlomky zo všetkých náboženstiev. Naopak, Svetová ústava úplne jasne deklaruje, že Skauting pomáha, motivuje a povzbudzuje veriacich každého náboženstva byť „skutočným katolíkom“, „skutočným moslimom“, „skutočným budhistom“ a pod.“

(Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, 2001)

Dobrá vec na vede je, že to, čo sa začína ako nekonečné rady rovníc a grafov a skúmaviek a káblikov končí ako navýsost' užitočné veci: internet a mobilné telefóny, lietadlá a mp3 formát záznamu hudby, televízia a mikrovlnné trúby, vesmírne stanice a elektrické kolobežky, goretexové bundy a kevlarovo-titanové cepíny či superľahké kompozitné rámy bicyklov. Veda sa jednoducho časom mení na technológiu a to, čo dovtedy zaujímalo len zopár docentov a akademikov, zrazu nadšene využívajú masy ľudí. Vráťane nás.

Veda teda formuluje teórie, ktoré dávajú vzniknúť spravidla nanajvýš užitočným a príjemným technológiám.

Ani v oblasti objavovania a užívania Duchovnej Reality to nie je inak. Veda – odborne sa jej hovorí teológia – formuluje teórie, čiže vieru. A zmyslom viery je, aby sa pretavila do konkrétnej a použiteľnej technológie. Týmto duchovným technológiám hovoríme náboženstvo.

Viera je teda niečo, čo nám pravdivo, dôveryhodne a hlavne použiteľne vysvetľuje, ako Duchovná Realita – čiže Boh a jeho svet – fungujú. No a to, že je viera pravdivá a spoľahlivá i to, že je použiteľná, sa prejavuje tým, že vytvára základ pre skutočne

fungujúce náboženstvo: také, ktoré nám umožňuje naozaj efektívne sa otvoriť tejto presahujúcej Realite Boha a jeho sveta a čo najintenzívnejšiu ju žiť!

Nie všetky technológie sú rovnako účinné.

Niektoré sú od začiatku podvodom. Poznáš ich, na internete niekedy niektoré na seba berú podobu *zázračných prípravkov, ktoré ti bez námahy zaručia zázračné výsledky, propaguje ich lekár, o ktorom nikto nikdy nikde nepočul, sú zlacnené zo 75,- na 39,95€ a v okamihu, keď sa na tú stránku dostaneš, tak sú na sklade vždy už len posledné tri kusy a akcia končí za necelých desať minút.* Niektoré sú myslené dobre a úprimne, ale nakoniec sa ukážu ako úplne neúčinné. Posledne sa v tejto súvislosti veľa hovorilo napríklad o homeopatii, u ktorej sa nakoniec žiadne liečivé výsledky nepreukázali. A niektoré fungujú. Skutočne a často dokonca výborne. A kto ich využije – kúpi si kvalitný bicykel alebo užíva účinné lieky – tak je vrchovato spokojný a kade chodí, tade ich chváli.

Ani v oblasti náboženstiev to nie je inak.

- Existujú kulty a sekty, ktoré sú od začiatku podvodom, najčastejšie snahou vylákať peniaze od dôverčivých ľudí.
- Existujú aj také, ktoré síce boli založené úprimne, ale nefungujú – aj keď sa navonok oháňajú slovami ako „biblický“, „tajné náuky“, „pravoverní“, „atlantský“, „Šangri-la“ „zjavenie“ a podobne.
- A potom sú také, ktoré fungujú. A rovnako ako medzi *autami* či *šampónmi*, aj tu niektoré fungujú lepšie, niektoré horšie. A tak, ako sa líši od seba auto a šampón *výsledkami*, ktoré prinášajú – *jedno nás zavezie kam potrebujeme, druhé nám umyje hlavu a dá vlasom hustotu a vysoký lesk* – aj tie náboženstvá, ktoré skutočne fungujú, často sledujú odlišné ciele a prinášajú svojim členom odlišné výsledky. O tom si ale viac povieme zajtra.

Cieľom duchovnej výchovy v skautingu je pomôcť ti nájsť to náboženstvo – čiže tú *duchovnú technológiu* – ktorá zodpovedá tvojej viere a tvojim cieľom, po ktorých v tejto oblasti túžiš. Zároveň sa Skautské hnutie usiluje byť miestom, kde každý z nás môže naplno žiť svoje náboženstvo, rešpektujúc pritom náboženskú voľbu ostatných.

Predstav si to ako dopravu v rušnom mieste. Nieкто ide autom, nieкто na motorke, nieкто na bicykli, nieкто na kolobežke, nieкто na korčuliach alebo na hoverboarde či

monowheele. Niektó dokonca pešo! Navzájom sa ale rešpektujú, aj to, že idú rôznymi smermi a rôznymi ulicami. Nebráni im to navzájom sa pochváliť a vychváliť ten svoj dopravný prostriedok a miesto, kam práve idú – ale bez toho, aby sa pritom hádali, bili, dokonca nenávideli.

Takto je to aj v skautingu. Hnutie nás učí a povzbudzuje, aby sme najprv starostlivo a bez predsudkov zvážili všetky *fakty*, na ich základe precízne sformulovali svoju *teóriu*, čiže vieru – alebo si zvolili niektorú už vypracovanú – a na základe toho si zvolili tú *technológiu*, čiže náboženstvo, ktoré tomu všetkému zodpovedá najlepšie.

To nám samozrejme nebráni navzájom sa o svojej voľbe a skúsenosti zhovárať, porovnávať svoje voľby, skúmať a porovnávať ich, práve naopak, je to nanajvýš želateľné! Ale všetko vždy tak, aby nás to obojstranne obohatilo, vždy v atmosfére rešpektu a priateľstva. Cieľom predsa nie je presvedčiť jeden druhého, ale spoločne hľadať pravdu, tú Pravdu s veľkým „P“, jedinú objektívne jestvujúcu Duchovnú Realitu, Boha a ním sa nechať spoločne presvedčiť. A to je veru nesmierne vzrušujúce dobrodružstvo!

Dnes si skúsime položiť zopár otázok a zamyslieť sa nad svojim náboženstvom (ak nejaké využívaš – a ak nie, tak nad náboženstvami, ktoré vo svojom okolí vidíš a možno aj trochu poznáš)!

ÚLOHA NA UVAŽOVANIE:

- Vedel by si vysvetliť svoju vieru – čo je jej cieľom a akým konkrétnym spôsobom tento cieľ je možné dosiahnuť a prečo práve tak a nie inak – ale bez toho, aby si použil akýkoľvek náboženský výraz (ako sú „milosť“, „nebo“, „Raj“, „vykúpenie“, „spása“, „hriech“ a pod.)? Skús to!
- Vedel by si vysvetliť, ako tvoje náboženstvo funguje pri dosahovaní tohto cieľa? Teda vysvetliť ho ako fungujúcu technológiu a nielen ako súbor nejakých vecí, rituálov a praktík, ktoré „treba dodržiavať“, a dodržiavať“, „lebo sa to tak patrí“ a „my to tak robíme“?
- Vezmi si povedzme tri najcharakteristickejšie veci, ktoré sa v tvojom náboženstve vyskytujú. Vedel by si o každej z nich povedať:
  - čomu presne slúži a čo presne spôsobuje;
  - a akým spôsobom ju používať tak, aby fungovala a prečo práve tak?

- K akému záveru si po tomto cvičení dospel? Je tvoje náboženstvo fungujúca technológia? Rozumieš mu a vieš ho používať?

AKTIVITY CEZ DEŇ

- Urobte si dumku o tom, akú rolu zohráva vo vašom živote náboženstvo a čím váš život obohacuje a čo doň vnáša. Buďte úprimní a otvorení v hovorení aj v počúvaní.
- Ak ste rôznych náboženstiev / denominácií, predstavte v rámci dumky to, čo považujete za najväčšie prednosti „náboženskej technológie“, ktorú konkrétne vy využívate!
- Ak treba, aj počas viacerých nasledujúcich dní skúste usporiadať – denne len jedno! – *skautské stíšenie sa*, do ktorého vhodne včleníte prvky, charakteristické pre vaše náboženstvo / denomináciu spôsobom, ktorý bude prijateľný aj pre všetkých ostatných členov tábora, ktorí praktizujú iné „technológie“.
- Navštívte miesta a objekty spojené s náboženstvom v okolí tábora, ak tam nejaké zaujímavé, možno dokonca významné sú a uvažujte, aký vplyv a rolu zohrávajú nielen v rámci „náboženskej technológie“, ale aj v rámci spoločnosti, národa, kultúry, civilizácie. Čo všetko náboženstvo vnieslo do týchto oblastí u nás, na Slovensku? V Európe?
- Ak máte možnosti, oboznámte sa vhodnou formou s názormi lorda Baden-Powella na náboženstvo. Hoci aj formou kvízu alebo podobnej aktivity.

6. DEŇ: DOBRO

„Náboženstvo nie je oddelené od života, je to život vo svojej najlepšej forme“ (J. F. Newton). Chlapec si tak môže lepšie uvedomiť, že časťou jeho „povinnosti voči Bohu“ je starať sa a rozvíjať v posvätnej zodpovednosti talenty, ktoré mu Boh zveril na toto obdobie života. Môžeme ich teda naučiť, že povinnosť voči Bohu neznamena len spoliehať sa na Jeho dobrotu, ale aj vykonávať Jeho vôľu tým, že budeme prejavovať lásku blížnym... podobným spôsobom ako pri Kázni na vrchu⁹. Iba prostredníctvom dobrej vôle a spolupráce skrz radostnú službu ostatným môže človek dosiahnuť skutočný úspech – šťastie. Vtedy zistí, že nebo sa nachádza aj v tomto svete a nie je iba víziou toho, čo príde. Ak by sa toto (všetko vyššie spomenuté) stalo všeobecným pravidlom, potom by sme naozaj našli nebo na zemi.“

(sir Robert Baden-Powell of Gillwell, krátené)

Tak, ako je Duchovná Realita súčasťou univerzálnej skúsenosti ľudstva, rovnako je súčasťou tejto skúsenosti aj to, že v Ríši Ducha číhajú levy. Inak povedané, nie je všetko zlato, čo sa blyští a nie všetko, čo je duchovné – a tým myslíme skutočne duchovné a skutočne presahujúce náš svet – je aj nevyhnutne dobré. Táto skúsenosť hovorí, že okrem Dobra – ktoré je stotožňované s Bohom či bohmi – tu existuje aj zlo: *Diabol, Satan, démoni, rakšasovia*,... rôzne mená toto zlo v rôznych častiach sveta dostalo.

V praxi to znamená, že nie každé náboženstvo – čiže každá *technológia*, a teraz sem rátame aj veci, ktoré zvyčajne zaraďujeme do oblastí ezoteriky a mágie – teda nie každá *technológia*, aj keď funguje a je účinná, je aj dobrá a osožná. Jednoducho nie všetko osoží.

Ako ale odlíšiť dobro od zla, dobré náboženstvo od zlého náboženstva?

---

⁹ Termín pochádza z kresťanstva a označuje veľkú Ježišovu reč, zachytenú v Evanjeliu podľa Matúša, kapitoly 5, 6 a 7.

Spisovateľ Orson Scott Card vo svojej knihe *Xenocída* píše: „Skutočný Boh sa nestará o to, aby si udržal vládu. Skutočný Boh vždy skutočne vládne všetkému, čo vládu potrebuje. Skutočný Boh by ťa chcel učiť, ako sa máš stať takým, akým je on.“ To je pravidlo, ktorého by sme sa mali držať. Je v zhode so všeobecnou mienkou ľudstva, že totiž skutočný Boh chce v prvom rade a pred všetkým skutočné dobro človeka. Boh, ktorý človeka utláča a potláča jeho schopnosti, dokonca ich odsudzuje ako zlé, nie je Bohom. Iba sa tak tvári. Od takéhoto „bôžika“ treba utekať kade ľahšie!

Neznamená to, že Boh vždy chce to, čo my a je nejakým vykonávateľom našich prianí. Mnoho ľudí si to tak myslí. Card ale vo svojej úvahe pokračuje a hovorí: „Bohovia od nás často žiadajú veci, ktoré sme sami nikdy nechceli“ – jednoducho preto, že Boh má lepšiu predstavu o tom, čo je pre nás skutočne dobré, než ju máme my.

- Správny Boh je ten, ktorý chce naše dobro – aj keď to môže znamenať, že od nás chce niečo, čo by sme sami od seba nechceli. Nakoniec sa ale vždy ukáže, že táto jeho voľba bola správna.
- Dobré a užitočné náboženstvo mi otvára dvere k tomuto Bohu, umožňuje mi stretať ho, žiť s ním a Bohu umožňuje, aby v mojom živote účinne pôsobil, viedol ma a pomáhal mi tejto ceste rastu.

To nás ale stavia pred dnešnú poslednú otázku: Ako si môžem overiť, že to, k čomu ma boh volá – skutočný alebo „číhajúci lev“ – je dobré? A on sám je ten dobrý? Skôr, než na to napríklad doplatím, pretože som mu naivne naletel? Podľa čoho spoznám, čo je dobro?

Nedávno som na internete narazil na model psychológa Martina Seligmana, nazvaný PERMA. Tento model hovorí, že na to, aby bol človek šťastný – čiže aby žil naozaj dobrý a plnohodnotný život – je potrebných päť vecí:

- **Pozitívne pocity** – optimizmus, nádej, viera,...;
- **Zaangažovanie sa** – v niečom, čo robíme naplno a čo nás naplňa¹⁰;
- **Vzťahy** – nemusí ich byť veľa, dôležitá je hlavne ich hĺbka, aby sme v živote mali aspoň zopár naozaj priateľov a druhov na život a na smrť¹¹;

---

¹⁰ porov. Mihály Csíkszentmihályi: „Prúdenie je základom dokonalého zážitku, čiže jav, keď sa pri činnosti tak uvoľníme a rozviažeme, že všetko ostatné popri tom stráca význam, zážitok si naplno užijeme a v aktivite, ktorú robíme, chceme za každú cenu pokračovať výlučne iba pre samotnú aktivitu.“

¹¹ porov. Robert Waldinger, záverečný riaditeľ Grant and Glueckovej štúdie: „Jasným odkazom, ktorý sme získali z tejto 75 rokov trvajúcej štúdie je toto: Dobré vzťahy nás robia šťastnejšími a zdravšími. Bodka.“

- **Zmysel** – niečo, pre čo žijeme a pre čo by sme boli ochotní aj zomrieť, niečo, čo dáva zmysel nášmu životu a čo nás presahuje¹²;
- **Rast** – smerom k dokonalosti, k tomu, aby sme v rámci svojich možností boli najlepší možní, akí len môžeme byť¹³.

Toto by nám mohlo slúžiť ako dobré vodítko. Samozrejme, nečakaj, že v rôznych náboženstvách nájdeš presne tieto isté termíny. Napríklad v kresťanstve nájdeš pozitívne pocity v podobe viery, dôvery, istoty a nádeje; vzťahy nájdeš pod pojmiami cirkev, spoločenstvo, komunita; rast v koncepte svätosti a dokonalosti a podobne. Preto nehľad' na slová, ale na významy, pátraj, či niečo také nachádzaš v tom-ktorom náboženstve. Poďme teda spoločne uvažovať!

ÚLOHA NA UVAŽOVANIE:

- Vezmi si svoje náboženstvo. Je postavené na VIERE – čiže na poznatkoch, ktoré sú dostatočne isté, overené a fungujúce? Alebo skôr na výrečnosti jeho kazateľov, na fantastických náukách, ktoré sa možno aj tvária veľmi vedecky, ale nestoja za nimi žiadne rukolapné fakty, skúsenosti, nič, čo by ich podoprelo a overilo?
- Umožňuje Ti...:
  - ... **skutočne žiť Duchovnú Realitu?** Stretnúť Boha, žiť s Bohom, umožniť Bohu konať v Tvojom živote? Tak, aby Boh mohol byť zmyslom tvojho života, skutočne presahujúcim teba, tvoj život, svet, v ktorom žiješ? Alebo o týchto veciach iba hovorí, sľubuje, ale nič také nevie sprostredkovať, najviac ak pár psychologických trikov a techník (rôzne „meditácie“ a „relaxácie“ a „tranz“ a „nadšenie“ – sú to zaiste pekné veci, ale kvôli nim nepotrebujeme náboženstvo)?
  - ... **rásť smerom k dokonalosti**, k tomu, aby si bol stále lepší, zrelší, dospeljší, vyspelejší, skvelejší? Je v samej jeho podstate dobrodružstvo rastu, prekonávania bariér, k stále plnšiemu bytiu, k stále plnšiemu životu? Alebo skôr spútava, stagnuje, stačí mu len nejaké mechanické

¹² porov. Viktor E. Frankl: „Podstata ľudskej existencie spočíva v sebatranscendencii. Byť človekom znamená už vždy byť zameraný a namierený na niečo alebo niekoho, byť oddaný dielu, ktorému sa človek venuje, človeku, ktorého miluje, Bohu, ktorému slúži.“

¹³ porov. Abraham H. Maslow: „[Sebaaktualizácia je] inštinktívna potreba naplniť svoje schopnosti a snaha byť najlepším akým len človek môže byť. ... Existujú subjektívne potvrdenia sebaaktualizácie alebo rozvoje smerom k nej. Sú to pocity radosti zo života, šťastia, eufórie, vyrovnanosti, radosti, kludu, zodpovednosti, dôvery vo vlastnú schopnosť vyrovnat' sa so stresom, úzkosťou a problémami.“ Podobne Kurt Goldstein: „[úsilie] dokázať so svojimi schopnosťami to najlepšie, čo mu okolitý svet dovolí.“

dodržanie nejakých pravidiel alebo trpné podriadenie sa nejakej doktríne?

- ... **žiť v hlbšom stave pokoja, istoty, bezpečia, vyrovnanosti**, než by si žil bez neho?¹⁴ Alebo ťa naplňa strachom, úzkosťou, obavami, neustálym pocitom viny (ktorý sám osebe nie je zlý a je isto na mieste, ale môže byť rovnako aj zneužívaný), neschopnosti, menejcennosti a pod.?
- ... **umožňuje ti žiť tvoj život intenzívnejšie, plnšie, než bez neho?** Oslobodzuje ťa pre skutočné a zodpovedné **zaangažovanie** sa v niečom dobrom, pozitívnom, čo ťa naplňa? Alebo ťa skôr od života odvádza, popiera ho?
- ... **je základom pre vzťahy skutočnej jednoty, skutočného hlbokého priateľstva?** Takého, v ktorom môžeš byť sám sebou a si prijímaný a majú ťa radi takého, aký si a súčasne ty prijímaš a máš rád ostatných takých, akí sú? Kde sa nemusíte jeden pred druhým pretvarovať ani nič skrývať, lebo si hlboko dôverujete? Kde si vzájomne pomáhate v tom, aby ste rástli, rozvíjali sa a stále hlbšie žili ostatné rozmery šťastného a naplneného života a tešíte sa z úspechu druhého viac, než zo svojho vlastného? Vo vzájomnej hlbokej vernosti, oddanosti a rešpekte?¹⁵
- ... toto všetko žiť **lepšie, hlbšie, intenzívnejšie, než by si to dokázal bez tohto náboženstva?** Lebo o tom náboženstvo je – aby nám ako kľúč k Duchovnej Realite, k Bohu, umožňovalo veci, ktoré sú v skutku titanské, nadľudské, ktoré by bez neho možné neboli!
- Ako tvoje náboženstvo dopadlo?
  - AK DOBRE – blahoželám! To je skvelé!
  - A NIE DOBRE – spýtaj sa ešte jednu vec:
    - je to môj problém – moje náboženstvo (ako vidieť na základe jeho histórie a ľudí, ktorí v ňom žili predtým či dnes žijú) toto všetko poskytuje, len ja to s ním nejako flákam a u mňa to ešte

---

¹⁴ porov. napr. v Biblii vyjadrená takáto skúsenosť: „Ovocie Ducha je láska, radosť, pokoj, zhovievavosť, láskavosť, dobrota, vernosť, miernosť, sebaovládanie.“ (Gal 5,22-23)

¹⁵ V psychológii sa takýmto vzťahom hovorí *stav komunity*: „Je to stav bytia, hlbkej jednoty s druhými, stav otvorenosti, v ktorom osoby rezonujú navzájom napriek ich rozdielnostiam.“ (Francis Varela) „Komunita je skupina dvoch alebo viacerých ľudí, ktorí sú bez ohľadu na ich pôvod, minulosť, ideológiu, vek, rasu, pohlavie, sexualitu alebo politickú príslušnosť schopní akceptovať, transcendovať a oslavovať ich rozdielnosti, odlišnosti čo ich uschopňuje komunikovať efektívne a otvorene, spolupracovať na dosiahnutí cieľov, ktoré boli vytýčené pre spoločné dobro.“ (Júlia Halamová); „Ako dôsledok mnohí členovia skupiny budúcej komunity prežívajú pocit svojej jedinečnosti a hlbkej spoločnej jednoty, ktorý veľmi zriedkavo alebo vôbec necítili v iných skupinách. ... Komunita je spôsob ako byť spolu, zachovajúc si individuálnu autenticitu aj interpersonálnu harmóniu tak, aby ľudia boli schopní využívať kolektívnu energiu mnohonásobne väčšiu ako je jednoduchý súčet ich individuálnych energií.“ (M. Scott Peck)

nefunguje, – a potom to znamená, že náboženstvo je v poriadku a asi by som mal zmeniť svoj prístup k nemu, aby aj u mňa fungovalo? Alebo

- je to problém náboženstva – zjavne ako také takto nefunguje a tieto veci neposkytuje? Potom je na čase poohliadnuť sa po nejakom inom náboženstve.
  - V každom prípade ale toto rozhodnutie rob veľmi vážne a dôkladne. Nemusíš ho urobiť hneď dnes večer. Niet sa kam ponáhľať. Dopraj si na to čas. Ale zase ani zbytočne neotáľaj!
- Asi si si už všimol, že skauting z náboženstva – konkrétne z kresťanstva – vychádza a v mnohom sa náboženstvu podobá. Našiel by si oných päť prvkov šťastného a plného života aj v skautingu? Kde a ako?
- Akú úlohu zohrávajú v tomto modeli šťastného života veci ako napríklad *peniaze, majetok, spoločenské postavenie, moc, jedlo a pitie* a podobné veci? Uvažujte o tom!

AKTIVITY CEZ DEŇ

- Skúste spoločne navrhnuť, čo by ste mohli na svojom táborovom živote urobiť pre to, aby ste aj vďaka táboru – a skautingu všeobecne – rozvíjali týchto päť kvalít. Čo im prospieva? A čo vo vašej praxi a správaní sa ich ničí? Napíšte si na základe toho pravidlá pre ďalšie prežívanie tábora a skúste spoločne usporiadať jeden vzorový táborový deň, ktorý by bol čo do rozvíjania týchto vecí najlepší možný!
- Urobte dumku, v ktorej si navzájom predstavíte svoje náboženstvo, svoju skúsenosť s ním a to, čo vám dalo. Ostaňte len pri informovaní sa – bez hádok, bez snahy iných presvedčiť či dokonca výsmechu a podobne. Miesto toho sa skúsme vzájomne čo najviac obohatiť.
- Večer si urobte malý karneval pri ohni, kde každý, kto chce, spodobí jednu náboženskú postavu, ktorá je podľa neho dobrou ilustráciou toho, čo náboženstvo dokáže v živote človeka urobiť. Pomocou pantomímy a kostýmu ju najprv predstavuje mlčky a ostatní hádajú, o koho by sa mohlo jednať. Potom prezradí jej meno a pár slovami ju predstaví: čo je na nej obdivuhodné a mimoriadne.

7. DEŇ: KRÁSA

„Aby som mohol hnutie lesnej múdrosti doložiť názorným príkladom, musím mať človeka, ktorý žil v tejto zemi a v tomto podnebnom pásme, mal krásne telo, ktorý bol čistý, štedrý, veľkomyselný, statočný, malebný, dokonale ovládal lesnú múdrosť. [...] Všetko ukazovalo jedným smerom. Len jediná postava sa zdala zodpovedať uvedeným podmienkam: ideálny indián Fenimora Coopera a H. W. Longfellowa.“

(Ernest Thmosnon Seton, spoluzakladateľ Skautingu a zakladateľ Woodcraftu)

Možno aj pre teba bolo prvý raz prekvapením, keď si stál v kruhu snemového ohňa a štyri svetielka zapalovali oheň a jedno z nich bolo Svetlo krásy. Ten, kto ho niesol, hovoril: *„Toto je svetlo krásy: Buď čistý, ty sám aj miesto, kde žiješ. Rozumej svojom telu a maj k nemu úctu. Je chrámom ducha.“* A zrazu si si uvedomil, že nehovorí o kráse lesov a hôr ale o tebe, o človeku, dokonca o tvojom tele, o tom, že si to ty, kto má byť krásny...

Pod krásou sa tu pritom nemyslí nejaká povrchná estetika – či dokonca, že si len navoňaný, nahodený do bezva handier, na hlave nejaký divný účes, a sú aj horšie veci.

Krása – to je vtedy, keď sú veci také, aké majú byť. Keď sú presne tým, čím majú byť, keď naplňajú svoju prirodzenosť. Keď žasneš nad pohľadom na hory – nežasneš preto, že ich nieto namaloval, zabalil di kilometrov farebných látok a inak „vyzdobil“. Vlastne si myslím, že by ťa pohľad na takéto barbarstvo skôr rozhneval. Žasneš nad nimi preto, že sú krásne – a krásne sú preto, že sú hory, že sú, aké majú byť, vysoké, mocné, divoké, majestátne. Ale rovnako žasneš nad drobným kvietkom – pretože je ničím iným, než dokonalým perfektným kvietkom. Dokážeme obdivovať leoparda alebo orla, pretože nám pripadajú krásni – a krásni sú práve preto, že jeden je dokonalým leopardom a druhý je dokonalým orlom a obaja dokonale stelesňujú to, čím sú a čím majú byť. Bez toho, aby k tomu potrebovali niečo umelé, neprirodzené, čokoľvek navyše. Sú krásni sami v sebe a my ich tak obdivujeme.

Dnes si predstavíme posledný dôležitý pojem: **DUCHOVNÝ ŽIVOT**. Pekne po poradí:

- **Prvá** je **DUCHOVNÁ REALITA**, čiže Boh, neporovnateľne väčšia, bohatšia, nádhernejšia, mocnejšia a veľkolepejšia, než viditeľný svet, ktorý v nej existuje.
- **Druhá** je **VIERA**, ktorá je dostatočne istou a overenou *teóriou*, ktorá túto Realitu popisuje a vysvetľuje, ako do nej nejakým spôsobom vstúpiť či sa jej aspoň dotknúť.
- **Tretie** je **NÁBOŽENSTVO**, *technológia*, skonštruovaná na základe viery, ktorá v praxi umožňuje kontakt s touto Realitou, jej žitie, vyjadrenie, prejavovanie sa v našom živote.
- **Výsledkom** je **DUCHOVNÝ ŽIVOT** – život pretvorený touto Realitou a posunutý na vyšší level, kvalitnejší, plnší, väčší, dobrodružnejší a vzrušujúcejší, než by bol bez nej.

Alebo inými slovami: **KRAJŠÍ**. Krajší v tom zmysle, ktorý sme si práve povedali. Človek, ktorého obdivuješ kvôli tomu, čím je. Nie kvôli tomu, čo má, čo si oblieka. To je fuk. Najskôr aj tomu človeku to bude úplne fuk.

Môžeš si to predstaviť ako takého fešného svalovca, ktorý má skvelú a namakanú postavu. Je jedno, do čoho ho oblečieš, či do drahého obleku, potrhaných riflí, kusa vrecoviny alebo ho pošleš na pláž bosého a iba v plavkách, vždy bude vyzerat' skvelo, lebo samo jeho telo je skvelé. Krásne, ako by povedal Seton.

Predstav si teraz, že je takým celý človek: Jeho telo, duša, duch, rozum, city, zručnosť, múdrosť, povaha a postoje,... všetko je nádherné, vypracované ako vybrúsený diamant, všetko je v ňom v hlbokom súlade, súznie ako struny na gitare. Aj keby nemal vo vrecku jediné euro, prišiel by pešo, bosý a v starom roztrhanom ohoze, aj tak by si na neho pozeral s úžasom a údivom a cítil by si, celým svojim bytím, že práve stojíš pred výnimočným, skutočne *krásnym* človekom.

Duchovný život je krásou. Duchovný človek je krásny, pretože je konečne naplno tým, čím je, čím má byť.

Toto znamená byť *duchovným* človekom a žiť *duchovný* život. Znamená to vďaka Bohu a vďaka náboženstvu, ktoré mi otvorilo dvere k spoločenstvu s Bohom, žiť život vysoko nad bežný priemer, dokonca vysoko nad naše vlastné očakávania.

Znamená to vojsť do sveta a na level, ktorý je vskutku *nadzemský*. Nadľudský, mohli by sme povedať – a prečo nie?

Zmyslom viery je vytvoriť fungujúce náboženstvo. Zmyslom náboženstva je urobiť ťa krásnym človekom, plne rozvinutým, plne slobodným, plným života. Toto je cieľ všetkého.

Ak k tomuto nesmeruješ a ak ti k tomuto tvoje náboženstvo – alebo spôsob, akým ho „praktizuješ“ a kým sa mu venuješ – nevedie, potom je to zbytočné a nefungujúce náboženstvo alebo ho ty uskutočňuješ neúčinným spôsobom, ktorý viac-menej iba márneš čas.

Dôležité je toto ovocie. Dôležité sú práve tieto výsledky.

Už rozumieš, preč Skautskému hnutiu na Duchovne a na Duchovnom raste svojich členov tak záleží? Ako by si inak mohol byť dokonale rozvinutým človekom bez tohto najdôležitejšieho rozmeru reality i tvojho života? A ako by si mohol dosiahnuť tento ideál *krásy dokonalosti*, ako ho opisuje Seton bez toho, aby si využíval vo svojom živote, raste a konaní tú ohromnú moc a potenciál Ducha? *To ako keby si chcel súťažiť vo Formule 1 na bicykli...*

ÚLOHA NA UVAŽOVANIE:

- Znovu sa pozrite na svoje náboženstvo. Je krásne – v zmysle, v akom sme toto slovo práve použili¹⁶? Vedie ku krásne?
- Vráťte sa k piatim znakom dokonalého života zo včera. Ako by vyzeral človek, ktorý by bol v každej z nich dokonalý? Ak dokážete, skúste ho opísať, také malé literárne dielko. Ak nie, skúste aspoň nájsť postavu z knihy, ktorá by sa čo najviac blížila tejto krásne dokonalého človeka!
- Ak by ste takí boli a takto žili – aký by to bol pocit? Skúste zavrieť oči a chvíľu vizualizovať (porov. príloha č. 3).
- Veríte, že je niečo také možné? U vás?
- Chcete to?
- Idete do toho?

---

¹⁶ ... čiže teraz nehodnotíme krásu spevu a chrámov a rúch a obradov, aj keď aj to tu patrí. Hlavne ale hodnotíme, či sa v ňom odráža Krása Boha, Krása Dokonalosti, krásna slobody, života, radosti, múdrosti,...

AKTIVITY CEZ DEŇ

- Pokračujte vo včerajšku a skúste dnes prežiť – každý sám za seba ale aj ako kolektív – *krásny deň*.
- Keď už spomíname E. T. Setona, môžete sa pritom inšpirovať niektorými jeho pravidlami, ktoré vytvoril pre hnutie lesnej múdrosti:
  - *Táboření je prostý život omezený na skutečné potřeby a zároveň vyvrcholení pobytu v přírodě.*
  - *Kouzlo táborového ohně: Pro nás je sezení v kruhu kolem táborového ohně silným zážitkem, který spojuje všechny přítomné trvalým svazkem kamarádství a přátelství.*
  - *Naše činnost je často inspirována Indiány nebo jinými přírodními národy. Není to proto, že bychom chtěli utéct od skutečnosti života v civilizaci, ale proto, že čistý, mužný a statečný vzor Indiána je dobrou inspirací pro naši činnost a pomáhá nám naplnit poslední z devíti zásad.*
  - *Malebnost ve všem: To je velmi důležitá zásada. Malebnost působí na podvědomé složky osobnosti a rozvíjí citové vnímání světa. Proto využíváme všemožně kouzla titulů, pestrých šerp, krásných obřadů, kmenových zvyků, tanců a písní. (woodcraft.cz)*
- Malebnosť... Dokážete za deň urobiť svoj stan, típko, tábor *malebnejšími*? Čo to znamená? Čo myslíte, prečo je to pre Setona tak dôležité? Ako vplýva *malebné*, estetické prostredie na nás samých, na naše úsilie a túžbu po opravdivej kráse? Môžete o tom podumať a potom urobiť, na čom ste sa zhodli!
- Skúste urobiť pre záujemcov pozorovanie zveri (pozor na medvede a poľovníkov!). Alebo, ak sa to nedá, niečo iné – niečo, v čom by ste mohli obdivovať tú prirodzenú vnútronú krásu každej veci, každého tvora, ktorý je naplno tým, čím je.
- Môžete si urobiť skupinovú vizualizáciu – pričom pred ňou si urobíte spoločnú relaxáciu (porov. príloha 1)
- Urobte si skautské stíšenie s témou „krása“ – duchovného života, duchovne rozvinutého človeka.

8. DEŇ: STRACH

„Povrchnosť sa nedá zmerať, dá sa iba „zažiť“. Tu je niekoľko jednoduchých príkladov: [...] trendy sú prepínanie televíznych kanálov a surfovanie na internete. Ľudia sa viac nerozhodujú pre konkrétnu vec, iba sa pozerú a idú ďalej. [...] Skutočný život v ľudskej mysli postupne nahrádza život na obrazovke zložený z umelo vytvorených situácií. Povrchnosť vytvára zlomyseľný kruh, ktorý je zároveň príčinou aj následkom a zabraňuje ľuďom pýtať sa otázky o skutočnom význame vecí. Keďže táto skutočnosť niekedy súvisí s opatrnosťou pri vytváraní medziludských vzťahov, je vôbec prekvapivé, že vedie k strachu z dlhodobých vzťahov a záväzkov [ktoré náboženský život vyžaduje]?“

(Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, 2001)

Je to už osem večerov, čo spoločne ako nejakí dávni objavitelia počúvame zvesti o fascinujúcej Ríši Ducha a o veľkosti a sile dobrodružstva duchovného života i jeho veľkej kráse.

Možno sa v duchu pýtaš – a nedivil by som, že aj s istou dávkou pochybností: Ak je to tak, prečo potom svet nie je plný ľudí, žijúcich toto veľké dobrodružstvo? Prečo ho nie sú plné médiá a plný internet? Prečo to nie je jeden z hlavných predmetov v škole?

Poviem ti prečo. Dôvodom je strach. Ľudia sa boja vecí, ktoré nepoznajú, boja sa vecí, ktoré ich presahujú a ktoré nemôžu mať pod kontrolou. Dokonca sa boja zmeny.

Teraz sa možno v duchu smeješ a hovoríš si: Strach? Ale no tak! Väčšina kámošov na tieto veci proste kašle! Nezaujímajú ich! Ani o nich neuvažujú! Sú im ukradnuté, ľahostajné!

Máš pravdu. A aj ja mám pravdu. Obaja máme pravdu. Nezujem je totiž ovocím strachu. Alebo obáv, ak ti toto slovo bude znieť lepšie. Strachu – alebo obáv – z troch vecí:

- Prvý je strach zo SKLAMANIA: Teraz žijem nejaký život, mám nejaké veci, venujem sa niečomu, práci, záľubám,... Ak by som sa vydal na cestu Ducha,

mnohé by sa zmenilo, mnohé by som musel zanechať. Iste, otvorili by sa mi brány Duchovnej Reality a Duchovného Života, ale... ja neviem. Stálo by to za to? Je naozaj Duchovno a náboženstvo lepšie, než to, čo žijem doteraz? A pretože nikto z nás nič z tohto nového predtým nezažil, dokonca namiesto toho máme v hlave často úplne pokrútené predstavy o týchto veciach (len sa sám pre seba opýtaj, ako ti znejú slová „byť svätý“, „venovať sa náboženstvu a náboženskému životu“ – ruku na srdce, znejú ti ako prísľub kypiaceho života a vzrušujúceho dobrodružstva?) – tak zvyčajne sa stiahneme a povieme si: Nie, nebudem riskovať, ako vraveli predkovia, lepší vrabec v hrsti ako holub na streche, obzvlášť ak si vôbec nie som istý, či to naozaj nejaký holub je! Nie, radšej ostanem tak, ako som. Tento svoj doterajší život poznám, zvykol som si naň, celkom mi vyhovuje, nie je to bohviečo, ale... už som si naň zvykol. Myslím, že na tom nič meniť nebudem. Príčinou tohto strachu je spravidla nedostatok poznania a skreslené predstavy a predsudky.

- Druhým strachom je strach zo ZLYHANIA: *Dobre. Verím, že je to naozaj skvelá vec, byť svätý, byť plný Boha, Boží, Duchovný. Ale... ja som len obyčajný človek! Mne sa určite nič také nemôže podariť! Ja nič také veľké nedokážem. Kdeže! Nie som mimoriadny. Nie som vyvolený. Neviem to. Netrúfam si. Nie, radšej ani nezačnem. Aj tak by to k ničomu nebolo. Tu, vo svojom doterajšom živote, som už zvyknutý, mám tu svoj pokoj a svoje pohodlie,...* Výsledkom je, že sa zase rozhodneš nikam neísť, ostať ako si, tam, kde si. Je to istejšie, pohodlnejšie a nehrozí ti bolesť zo zbytočnej námahy a možno dokonca obety a utrpenia na ceste, bolesť z prehry a zo sklamania. Príčinou tohto strachu je malá sebadôvera (alebo dôvera v Boha, ktorý mi k tomu dáva silu), slabá disciplína, nezvyk pracovať, podstúpiť pre niečo námahu a dokonca obetu.
- Tretím strachom je strach z ODSÚDENIA: *Mám kamarátov. Známych. Priateľov. Rodinu. Sú mi vzácní. Ak sa teraz takto zmením... Čo si o mne pomyslia? Ako sa na mňa budú pozerat? Čo ak ma odsúdia? Vysmejú? Čo ak ich stratím, čo ak mnou pohrdnú? Čo ak ma opustia? A ja ostanem sám, zahanbený, vysmiaty, opustený? A ja ich nechcem stratit! Ani nechcem prísť o povest', ktorú medzi nimi mám, o dobrú mienku a uznanie z ich strany, o ich prijatie, o postavenie medzi nimi! Toto je veľmi silný dôvod! Už Ježiš Kristus, zakladateľ kresťanstva, s celou vážnosťou povedal: „Kto miluje otca alebo matku viac ako mňa nie je ma hoden. A kto miluje syna alebo dcéru viac ako mňa, nie je ma hoden.“ (Evanjelium podľa Matúša) A tak, kvôli týmto ohľadom, sa často radšej rozhodneme ostať ako sme, nevybočovať z rady, plávať s prúdom a nič na sebe nemeniť.*

Navonok potom tento strach vyjadrujeme slovami typu: *Nemám záujem! To nie je pre mňa! Však by sa mi všetci smiali, keby som niečo také urobil!* – a pod.

A nie, neplatí to len o duchovnom dobrodružstve. Keby si napríklad vpadol na game-párty a volal by si kámoša, ktorý tam práve parí zo svojim kámošmi nejaký *Assasin's creed*, odpovedal by ti možno veľmi rovnako a z pohľadu presne týchto troch strachov: *Behanie po lese že je lepšie, než hranie na počítači? Tak to, chlape, ani náhodou, to si píš!* *A ja sa v lese aj tak nevyznám, ja nie som skaut ako vy, to by som ani nezvládol.* *A ešte by sa mi kámoši smiali, že behám so skautíkmi a lovím bobríky!* *Nie, nie, nemám záujem, nechce sa mi, chod' si sám!* Povedomé?

Ako hovorí a píše spisovateľ Raymond E. Feist: „*Ľudia milujú svoj strach. [...] Naučil si sa, že strach nie je strašlivá vec, ale milá a zvodná.*“ Mieni tým, že „odmenou“ za náš strach je pohodlie istoty, pohodlie zabehaných koľají, kde nič neriskujeme a pre nič sa nemusíme namáhať a môžeme si svoj život žiť v pokoji a zabávaní sa – síce otrokov, ale to nám zväčša nevadí.

Preto potrebujeme tie tri veci, o ktorých hovorí často napríklad aj Biblia – ale pokojne by sme si ich mohli označiť za čnosti, čiže vnútorné postoje, *akéhokoľvek úspechu*:

- **VIERA** – skutočná a podložená istota, že to naozaj stojí za to.
- **NÁDEJ** – opodstatnená istota, že áno, ja to môžem dokázať a ak sa do toho dám, aj to dokážem, lebo viem, ako na to!
- **LÁSKA** – alebo zanietenosť, nadšenie, upnutie sa k cieľu, pričom mi je srdečne fuk, čo si o tom budú ostatní ľudia myslieť! Raz mi budú závidieť a budú ma nasledovať, tak čo? Nenechám sa nimi teraz od svojej cesty odradiť!

Jedno, či je to *biznis*, *šport*, *skauting* alebo *veľké dobrodružstvo Ducha* – bez týchto postojov sa nikdy nikam nedostaneš!

ÚLOHA NA UVAŽOVANIE:

- Ak si ešte úplne duchovnú cestu nenastúpil – čo ti v tom bráni? Skús veľmi úprimne skúmať svoje vnútro. Ktorý z týchto troch strachov v ňom nájdeš? Našiel by si aj nejaké iné dôvody a príčiny okrem nich? Ak hej, určite sa o svoj objav podel' s ostatnými!

- Odkiaľ môžeš načerpať VIERU, potrebnú k dobrodružstvu duchovného života – že to naozaj stojí za to, viac, než všetko doterajšie v mojom živote? A že vynaložená námaha stojí za to? Ako k nej dospieť? Ku skutočnej istote viery? Skúste nájsť všetky možné zdroje a príležitosti!
- Odkiaľ môžeš načerpať NÁDEJ, potrebnú k dobrodružstvu duchovného života – že naozaj je v твоjich možnostiach tento cieľ dosiahnuť, že naozaj môžeš? Ako k nej dospieť? Ku skutočnej istote budúceho úspechu? Skúste nájsť všetky možné zdroje a príležitosti!
- Z čoho sa rodí LÁSKA, skutočná pasia, zanietenosť, oddanosť, nasadenie, disciplína, zarytosť na ceste k cieľu, ktorým je Boh, plne rozvinutý duchovný život vo vzrušujúcej Ríši Ducha? Skúste nájsť všetky možnosti a nástroje a pomôcky, ktoré prichádzajú do úvahy!
- Ako si môžete ako družina pomôcť pri prekonaní týchto strachov?

AKTIVITY CEZ DEŇ

- Skús počas dňa – alebo zvyšku tábora – urobiť niečo, na čo si doteraz ešte nemal odvahu. Prekonať sa.
- Urobte si dumku. Vysvetlite si, že svoj život môžeme prežívať v troch možných zónach: *Zóna pohodlia* (všetko v pohode zvládame, je to zábava, oddych, istota, nič neriskujeme); *zóna rastu* (prekračujem hranice, pokúšam sa o niečo nové, o niečo, čo som ešte nikdy nedokázal a čo odo mňa vyžaduje rast: zosilniť, niečo si osvojiť, niečo sa naučiť, niečo nové dokázať,...); a nakoniec *zóna zlyhania* (keď sa pokúsim o niečo, čo je v danej chvíli vysoko nad moje možnosti a objektívne to nemôžem prinajmenšom teraz nijako zvládnuť). Rozumný a úspešný život sa odohráva v *zóne rastu*. Spoločne uvažujte:
  - Koľko % nášho skautského času v družine, na výpravách,... je o pohodlí a hraní sa a koľko o skutočnom raste, ktorý vyžaduje z našej strany prácu a zábavu? Je to tak dobré a správne?
  - Ako tento tábor? Je o raste – vrátíme sa z tábora väčší, silnejší, zručnejší, schopnejší, zrelší, dospeljší? Alebo je viac o pohodlí a hraní sa? Je to dobré tak ako to je? Alebo by skautský tábor mal vyzerat' inak?
  - Spoločne navrhňte, ako to urobiť, aby zvyšné dni vášho tábora boli čo najviac o práci a raste!
- Zorganizujte na jeden-dva dni skutočné táborové dobrodružstvo, ktoré od vás bude vyžadovať ísť za vaše bežné hranice – napríklad hry typu *výsadok*,

kambodža a pod. A hlavne sa sami rozhodnite ísť doňho nie s tým „nejako ho prežiť“, ale „ísť za hranice svojich síl“, vydať zo seba všetko a dokázať ho prejsť najlepšie, ako sa len dá! Na konci nezabudnite urobiť reflexiu, ako sa cítia. Dokázali to? Ak hej – ako im chutí úspech? Stojí úspech za to? Je to dobrý pocit, keď človek prekoná svoje hranice a keď rastie? Keď zvíťazí? Oslávte úspechy a víťazstvo účastníkov! Napríklad aj nejakou táborovou párty!

9. DEŇ: BRATSTVO

„Skautské bratstvo je v mnohých ohľadoch podobné krížovej výprave. Skauti z celého sveta sú vyslancami dobrej vôle, prekračujú bariéry, ktoré postavila farba pleti, vierovyznanie, triedne delenie. Je to veľké poslanie. ... Sľúbme si teda, že sa vynasnažíme založiť priateľstvo medzi skautmi celého sveta, pomôžeme vo svete rozvíjať mier a šťastie a medzi ľuďmi dobrú vôľu. Prístup je v tejto veci veľmi dôležitý. Keď budú naše skautské zákony a sľub platiť v praxi, nepripustia medzi národmi žiadne vojny či konfliktky. ... Prispějme všetci svojou troškou. Skauti by sa mali stále zlepšovať, nielen v zálesáctve alebo stanovaní, ale aj v dodržiavaní skautských zákonov. Ak ešte nie ste skautmi, podťe a pridajte sa k tomuto šťastnému bratstvu. Čakajú nás skvelé časy a budeme vás potrebovať!“

(sir Robert Baden-Powell of Gillwell)

Pekné, že? Už sme hovorili, že náboženstvo, ak je pravé a slúži skutočnému Bohu a vedie do skutočného duchovného života, vedie aj ku veľmi krásnym a hlbokým vzťahom priateľstva.

To je niečo, čo sa nám páči. Obdivujeme to! Starší možno poznáte dvojicu Winnetou a Old Shatterhand. Všetci určite nerozlučnú partu na život a na smrť Harryho, Hermionu a Rona. Alebo Luka Skywalker, Hana Sola a Leiu Organu. Alebo Froda a Sama a Pipina a Smieška. Legolasa a Gimliho. Alebo Mikea, Dustina, Lucasa, Jonathana a „Jedenástku“. Alebo trebárs aj Berušku a Čierneho kocúra... 😊 Všade tam sledujeme skutočných priateľov – a závidíme ich. Lebo ruku na srdce: Kto takýchto priateľov, skutočných druhov, kde platí ono mušketierske *Jeden za všetkých – všetci za jedného*, máte? A pritom by ste ich každý mal mať najmenej sedem! Veru, sedem! Alebo čo myslíte, že prečo sa družina volá družina?

Dnes vám poviem slová skutočného rytiera. Volal sa Jean V. de Bueil [Žán de Buél] a žil v 15. storočí. Bol druhom a spolubojovníkom legendárnej Panny Orleánskej, sv. Jany z Arku, spolu porazili anglickú armádu a oslobodili Orléans. Ale hlavne, bol druhom iným rytierom, spolu tvorili skutočnú rytiersku družinu a boli si navzájom

tými najlepšimi priateľmi. A keď spoločne išli do boja, prežívali čosi... no, najlepšie bude, ak nám to povie sám rytier Jean:

„Bitka je plná radosti. Počas boja nás všetkých spája hlboký cit. Keď sme presvedčení, že bojujeme za spravodlivú vec, a vidíme, ako sa naši druhovia odvážne bijú, do očí sa nám derú slzy. Z pocitu nefalšovanej vzájomnej oddanosti vyviera sladká radosť. Keď vidíme, ako náš druh odvážne vlastné telo vystavuje nebezpečenstvu, aby splnil prikázania nášho Stvoriteľa, rozhodujeme sa vyraziť vpred a v mene lásky s ním alebo zahynúť, alebo prežiť. Plynie z toho taká rozkoš, ktorej nádheru nedokáže pochopiť nikto, kto ju neokúsil. Či si myslíte, že ten, kto túto rozkoš pocítil, sa bojí smrti? Ani v najmenšom! Taký človek je tak posilnený a tak nadšený, že stráca predstavu o tom, kde je. Nebojí sa potom vskutku ničoho na celom svete!“

Predstav si, že by si toto zažíval vo svojej družine, tu na tábore ale aj cez rok, predstav si, že takto žiješ vo svojej farnosti, zbore, v cirkvi... pretože presne tak by to malo byť! Ak sa viacerí žijeme duchovne, potom jeden z výsledkov je, že medzi nami niečo podobné vzniká! Naozaj!

Skús teraz na chvíľu zavrieť oči a predstaviť si takto svoju skautskú družinu... a seba v nej... To by bolo niečo, že?

Rytier Jean nám vo svojom krátkom opise ale aj sám na sebe dáva aj malý návod, z čoho sa takéto bratstvo rodí. Dá sa zhrnúť do týchto piatich bodov:

1. **Sme iní a súčasne sme si podobní:** Sme odlišní od zvyšku sveta, pretože žijeme niečo, čo ostatní (zatiaľ) nežijú: sme skauti a objavili sme Duchovnú Realitu, Boha. zažívame jedinečnú skúsenosť, ktorá nás oddeľuje od ostatných ľudí – ale súčasne zblížuje medzi nami navzájom, lebo žijeme to isté. Rozumieme si, chápeme sa, prechádzame tým istým. Sme vlastne jediní, ktorí sa môžeme jeden druhému úplne zveriť, otvoriť a byť pochopení a prijatí!
2. **Máme odlišné a pritom navzájom podobné záujmy:** Táto odlišnosť sa prejavuje aj v našich cieľoch, v tom, za čím ideme, na čom nám záleží, o čo usilujeme. Odlišujeme sa od ostatných ľudí, ktorí sa naháňajú za vecami, ktoré nás vôbec netrápia, možno nám dokonca pripadajú smiešne. Vyrástli sme z nich. Spolu ideme za inými cieľmi, usilujeme o iné veci, ako skauti aj ako ľudia na duchovnej ceste – a to nás znova medzi sebou spája a robí blízkymi a podobnými.

3. **Spájajú nás aj vonkajšie putá:** Ak už nič iné, tak prinajmenšom ako skauti patríme aj navonok k sebe, v jednom oddiele, možno dokonca v jednej družine.
4. **Máme spoločnú cestu a prácu:** Prežívame spoločné dobrodružstvo, plníme spoločné úlohy, kráčame rovnakou cestou – ako skauti určite, možno dokonca aj ako príslušníci toho istého náboženstva, ktoré využívame vo svojom ešte vzrušujúcejšom dobrodružstve ducha. Máme spoločné zážitky, spoločné skúsenosti, alebo aspoň veľmi podobné.
5. **Máme spoločné poslanie:** Máme v tomto svete poslanie, úlohu, ktorá vyplýva z toho, kým sme. Sme ako vojaci uprostred civilov. Oni sa môžu flákať a venovať sa zábave, pretože keď sa zjaví nepriateľ, tak utečú alebo poskrývajú sa. Nie tak ale vojaci! Tí budú bojovať – a preto aj teraz namiesto zábavy cvičia, lebo vedia, že „ťažko na cvičisku, ľahko na bojisku“. Aj ako skauti, aj ako mužovia a ženy Ducha, máme poslanie, zodpovednosť, ktorá presahuje zodpovednosť ostatných ľudí. Ako hovorí otec Petra Parkera – Spidermana: „Veľká sila, veľká zodpovednosť“. Aj u nás platí: „Veľké dary, veľká zodpovednosť“ za ich využitie pre dobro všetkých ľudí, celého sveta. A toto nás tiež medzi sebou spája. Nesieme tento záväzok spoločne, každý z nás. Kto iný nám pomôže a podporí nás v jeho naplnení, ak nie my navzájom? A kto iný nám porozumie a pochopí nás, keď o tom hovoríme?

Presne toto prežíval aj rytier Jean so svojimi druhmi v zbrani: *Boli rytieri, elitní bojovníci. Odlišní od všetkých ostatných ľudí a súčasne si jeden druhému nesmierne podobní. Tam, kde sediaci utekali a mešťania sa zatvárali za hradbami miest, oni vyrážali do boja a riskovali životy, aby ich ochránili a ubránili ich krajinu. Aj navonok si boli podobní: výcvikom, ktorý ako pážatá a panoši mali za sebou, zbrojou a spôsobom boja, ale hlavne tým, že boli každý jeden pasovaní za rytiera, niečo, čo nemohli zdediť ani si to nemohli kúpiť, mohli si to len zaslúžiť svojou chrabrosťou a veľkými skutkami. Žili podľa rovnakého rytierskeho zákona, kráčali tou istou cestou obrany kráľa a Cirkvi a sirôt a vdov a proti každému zlu v akejkol'vek podobe a radšej by zomreli v boji, než zbabelo zradili svoje zásady. Toto bolo súčasne aj ich poslaním. Neboli len vojaci, ktorí bojovali za toho, kto im zaplatil. Boli v službe niekoho väčšieho, než oni sami – Boha a kráľa – a aj toto ich na jednej strane mocne púťalo jeden k druhému a súčasne oddeľovalo od zvyšku sveta, ktorý nežil a ani nepoznal ich zásady ani nezdiedal ich poslanie.*

Výsledkom je potom to nádherné bratstvo, hlboké priateľstvo, o ktorom Jean píše a ktoré nám robí zimomriavky na chrbte, pretože cítime jeho krásu. Skauting i náboženstvo nás volajú takto žiť – a čo je dôležitejšie, dávajú nám v Bohu aj schopnosť naozaj takto žiť! Nie je to super?

ÚLOHA NA UVAŽOVANIE:

- Porovnajte svoju družinu s družinou Jeana de Bueil! Nakoľko sú vaše vzťahy podobné tým jeho? V čom áno, v čom nie? Ako by ste samých seba zhodnotili?
- Prejdite si tých päť bodov hore! Skúste si vybrať niektorú partu knižných / filmových priateľov, ktorú dobre poznáte (napríklad z tých, čo sme o nich hovorili v úvode dnešného zamyslenia, alebo aj iných) a pozrite sa na nich z pohľadu týchto bodov. Našli by ste ich u nich? Ktoré a ako?
- Ktoré z týchto piatich bodov aj sami v družine prežívate? A nakoľko? A ktoré nie? Prečo?
- Skúste si predstaviť, ako by vaša družina vyzerala, ak by ste naozaj takto žili!
- Zažívate niečo podobné mimo skautingu – napríklad v náboženskom spoločenstve? Ak hej, podelte sa s ostatnými o túto skúsenosť!
- Čo by ste si do praxe poradili?

AKTIVITY CEZ DEŇ

- Skúste jeden deň na tábore prežiť podľa pravidiel komunity¹⁷. Naučiť nás ich môžu ľudia ako M. Scott Peck či John Powell, ktorí sa tomuto venujú. Tu sú:
  - **V prvom rade počúvaj druhých „celý srdcom“**, všímaj si ich, venuj im pozornosť, usiluj sa najprv im porozumieť a pochopiť ich, až potom hovoriť a reagovať. „*Najprv počúvať, až potom byť vypočutý*“ (S. Covey)
  - **Používaj slovo „JA“**: Namiesto „Tieto raňajky sú hrozné“ povedz: „Mne to nechutí.“ Namiesto „Toto dokáže človeka úplne zničiť!“ povedz: „Zničilo ma to, som z toho vyčerpaný“...
  - **Byť konkrétny**: „Svet je zlý“ povedať konkrétne: „Neviem si rady so svojim susedom“; namiesto „Tá hra bola úplne o ničom“ povedať: „Na hre sa mne nepáčilo to, že sme sa nemohli pobiť, len sme si strhávali šatky“...

---

¹⁷ porov. prílohu č. 4

- **100% otvorenosť a úprimnosť:** Otvorene a priamo hovoriť bez toho, aby som bral ohľady na to, či sa druhý urazí alebo nie – a súčasne sa neuraziť ani nenahnevať na nič, čo mi niekto povie, aj keď mi to pripadá zraňujúce, miesto toho, ak nič iné, sa mu úprimne za jeho úprimnosť poďakovať. Nepretvarovať sa, nehrať žiadne divadlo ani nič podobné.
- **Nevyhýbať sa pocitom** – dávať ich najavo, hovoriť o nich: „Som nahnevaný... cítim sa ponížený...“
- **Nesnažiť sa nikoho meniť, presviedčať,** do niečoho tlačiť, ovládať ani manipulovať – v dobrom ani v zlom. Môžeme (a musíme) si každý povedať svoj názor, aj sa o ňom zhovárať, ale len ak obe strany o to stoja a s cieľom nájsť dobro a pravdu a s ochotou zmeniť svoj vlastný postoj a názor, ak na to príde – ale nikdy nie s cieľom druhého presvedčiť o tom svojom. Namiesto toho budeme:
  - prijímať ho takého, aký je, s úctou a rešpektom;
  - stáť pri ňom a byť mu oporou;
  - inšpirovať ho tým, akí sami sme a dávať mu odvalu k tomu, aby sa sám rozhodol pre skutočný rast, rozvoj smerom, o ktorom sám usúdi, že je ten správny;
  - povzbudiť ho, aby tento krok rastu urobil a stáť pri ňom
  - spolu s ním sa tešiť z jeho úspechu akoby bol náš vlastný
- **Hľadajte vi všetkom riešenie VÝHRA-VÝHRA,** pri ktorom vyhrávajú všetci a všetkým vyhovuje, lebo je podľa všetkých dobré a správne.

Môžete tieto pravidlá **napísať** na veľkú tabuľu a vyvesiť na táborisku. Je dobré, ak ich má každý napísaný na kartičke aj sám pre seba. Večer pred takýmto dňom si pravidlá dôkladne prediskutovať a vysvetliť, aby im každý rozumel.

Počas dňa určiť jedného alebo (ak treba) viacerých **ROZHODCOV**, ktorí jediní smú účastníkov hry napomínať, ak niektorý z nich opomenie tieto pravidlá.

Na koniec večer usporiadame **spoločnú reflexiu:**

- Čo mi tento deň dal? Ako som sa cítil? Čo bolo dobré, čo zlé?
- Aké chyby sme robili najčastejšie? Prečo práve tie?
- Čo bolo pre mňa najťažšie?
- Je dobré, keď ľudia takto žijú?

- Za akých okolností a za akých podmienok by sme dokázali úplne normálne ako takáto komunita žiť v našej družine? Čo tomu dnes chýba?
- Prečo takéto komunity omnoho častejšie nachádzame u ľudí, ktorí žijú duchovným životom, než medzi ľuďmi, ktorí duchovne nežijú?

10. DEŇ: SKAUTING

„Sú to Princípy skautingu (všeobecne označované ako „Povinnosť voči sebe“, „Povinnosť voči iným“ a „Povinnosť voči Bohu“), ktoré vytyčujú líniu. Sú základom hodnotového systému, ktorý definuje Hnutie ako celok. Tieto princípy následne určujú smer skautských výchovných zásad Hnutia ako takého, výchovnému prístupu k mladým ľuďom a spôsobu, akým sú jednotlivé prvky skautskej metódy využívané tak, aby vytvorili konštruktívny a koherentný nástroj rozvoja mladého človeka.“

(Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998)

Oblúkom sme sa dnes vrátili späť ku skautingu.

Tri princípy skautského hnutia, ktoré sa majú stať aj tromi princípmi nášho života: *Povinnosť voči Bohu* (Duchovnej Realite), ktorá dáva zmysel nášmu životu. *Povinnosť voči sebe*, ktorá ma vedie k tomu, aby som sa usiloval byť najlepším možným, akým len môžem byť. *Povinnosť voči iným*, aby som s nimi tvoril skutočné bratstvo, prijímal každého človeka takého, aký je a bol pre nich osožný ako len v mojich silách je. Spomínaš si na model PERMA zo 6. dňa, keď sme uvažovali o dobre? Vidíš ho tu, že?

Vrcholom, alfou a omegou, východiskom aj cieľom, je *Duchovná Realita*, čiže Boh.

- Jednak je to cieľ, o ktorý usilujeme: to najväčšie, nevzrušujúcejšie, čo existuje, rovina, v ktorej je život najživší a svet najbohatší a všetko v nej dosahuje svoju plnosť a završenie. Tak, ako výcvik kozmonauta smeruje do Vesmíru, tak ľudské životy všeobecne smerujú k Duchu.

- Jednak od Duchovnej Reality ako cieľa sa odvíja, čo znamená byť najlepší možný. *Kozmonaut vie, aký musí byť, aby mohol do Vesmíru letieť – a je to tá jeho konkrétna dokonalosť, dokonalosť kozmonauta (a nie zlodeja, boxera, vojaka ani kuchára), tak aj my, až vtedy, keď poznávame Ríšu Ducha a jej nároky na to, aby sme do nej mohli vojsť a v nej žiť, zisťujeme zároveň, čo presne to znamená, byť dokonalým človekom, najlepším možným.*
- No a nakoniec, žiadna naša služba žiadnemu spoločenstvu nemôže byť dokonalá, ak v sebe nezahrňuje aj tento rozmer, tak, ako o tom vo svojom symbolickom diele *Čajka Jonathan Livingstone* (kde ľudia predstavujú vtáky, čajky) píše Richard Bach: *„Dni plynuli a Jonathan zistil, že často myslí na Zem, odkiaľ prišiel. Keby tam bol poznal iba desatinu, ba i stotinu z toho, čo pozná teraz, o čo by bol jeho život cennejší! Stál na piesku a uvažoval, či sa nájde na Zemi čajka, ktorá by sa usilovala prekonať svoju obmedzenosť a let by nepokladala iba za pohyb na miesto, kde si môže uchmatnúť z rybárskeho člna dáku omrvinku. Možno, že sa už niekto ďalší stal Vyhnancom za to, že povedal pravdu Krdľu priamo do očí. A čím väčší sa Jonathan cvičil v tom, aby pochopil význam dobroty a čím väčší pracoval na tom, aby spoznal podstatu lásky, tým viac túžil vrátiť sa na Zem. Napriek svojej osamelej minulosti, Jonathan Čajka bol rodený inštruktor. Spôsob, akým on sám chápal lásku, spočíval v tom: odovzdať niečo z pravdy, ktorú sám uzrel, čajke, ktorá si tiež neželá iné, než ju zazrieť, na vlastné oči.“*

Zmyslom všetkého, čo skauting robí, je tak v samom závere naplniť to, čo by sme mohli zhrnúť do „**Troch U**“ skautskej výchovy:

- **UKÁZAŤ** mladému človekovi Duchovnú Realitu. Vyviesť mladých ľudí von zo sveta ilúzií a virtuality tak, že ich privedieme k tomu, čo je *reálne: skutočné dobrodružstvo v skutočnej prírode, kde prežívame skutočný život, bojujeme skutočné boje, dobývame skutočné víťazstvá, dotýkame sa skutočnej bolesti, podstupujeme skutočnú námahu a zažívame skutočnú radosť v kruhu skutočných priateľov, s ktorými tvoríme skutočné vzťahy.* Následne im pomáhame uvedomiť si Realitu, ktorá stojí za touto realitou a zažiť jej prvé dotyky – aj za pomoci špeciálnych nástrojov, ako je skautské stíšenie sa a pod. Privilegovaným nástrojom sú Sľub a Zákon, pretože odkazujú priamo na túto Realitu a sami sú z nej odvodené.
- **USMERNIŤ** mladého človeka k náboženstvu, aby si na základe racionálnej analýzy zvolil to náboženstvo, ktoré ako *teória* najlepšie popisuje poznanú

objektívne existujúcu Duchovnú Realitu a ktoré ako *technológia* účinne umožňuje do tejto Reality vstúpiť, žiť v nej, vzrastať v nej a vytvoriť skutočný osobný vzťah s Bohom.

- **UMOŽNIŤ** mladému človekovi slobodne a naplno žiť svoj nový, duchovne prebudený život v prostredí, ktorým je skauting. Na rozdiel od ostatného sveta, ktorý je nie vždy priateľsky naklonený veciam týkajúcim sa duchovna, skauting sa usiluje byť „bezpečným miestom“, kde mladý človek môže duchovne žiť, vzrastať v umení žiť svoj život duchovne a byť aj po náboženskej stránke naplno tým, čím je, rešpektujúc ostatných a rešpektovaný ostatnými.

ÚLOHA NA UVAŽOVANIE:

- Zhodnotte, nakoľko sú tieto „3U“ prítomné v bežnom živote a praxi vašej družiny a oddielu.
- Aj keď vaši vodcovia (a radcovia) o nich otvorene nehovorili – dokážete ich teraz, keď už o nich viete, rozpoznať, vystopovať vo vašom skautskom živote a skautskej praxi, v spôsobe fungovania vašej družiny / oddielu?
- Ak to teraz hodnotíte spätne: pomohol vám skauting v týchto troch krokoch do skutočného duchovného života v skutočnej Duchovnej Realite s pomocou účinného nástroja náboženstva? Ako áno? A v čom naopak si myslíte, že túto úlohu vo vašom konkrétnom prípade nenapĺňa a prečo?
- Čo môžete vy konkrétne urobiť preto, aby ste napomohli takémuto fungovania vašej družiny / oddielu?

AKTIVITY NA ĎALŠÍ ROK

- Urobte si plán, ako konkrétne uplatníte poznatky z týchto našich zamyslení vo svojej skautskej praxi a živote počas nasledujúceho skautského roka!

PRÍLOHY

1. Návod na relaxáciu

- Zaujmi vhodnú telesnú polohu.
- Zavri oči.
- Začni hoci aj od palca na pravej nohe: uveď si ho, precíť ho a uvoľni v ňom každé napätie. Pokračuj rovnakým spôsobom – uveď, precíť, uvoľniť – rad-radom všetky prsty na pravej nohe, potom chodidlo, pätu, členok, achillovku, lýtko, holeň, koleno... až kým nie je celá noha uvoľnená. Rovnako prejdí pravou rukou. V tej chvíli by si mal cítiť jasný rozdiel medzi pravou a ľavou polovicou tela.
- Pokračuj rovnako ľavou nohou a ľavou rukou.
- Potom sa sústreď na trup: uvoľni brucho, dýchaj voľne, hlboko, pomaly, „majestátne“. Vnímaj svoj dych ako nejakú „vlnu pokoja“, ktorá naplňa celé Tvoje telo pokojom.
- Nakoniec uvoľni krk, bradu, pery, jazyk, líca, sluchy, čelo, temeno...
- Vo výslednom stave uvoľnenia a pokoja chvíľu zotrvaj.
- Potom pohýb prstami na rukách, pošúchaj ich dlaňami o sebe, pretri si nimi tvár a otvor oči.

Ak ti to pomôže, môžeš si na pozadí pustiť vhodnú ukludňujúcu hudbu.

Ak robíš relaxáciu pre iných, môžeš ich sprevádzať nasledovným textom – hovor ho pomaly, kludne, zreteľne a kde sú bodky, urob pauzu, aby stihli urobiť to, čo im hovoríš. Ideálne je, ak relaxuješ spoločne s nimi aj Ty, hoci isteže posediačky, s otvorenými očami a papierom v ruke... 😊

„V ľahu na chrbte sa ukludnite a precíťte kontakt vášho tela s podložkou... Precíťte, ako sa telo poddáva uvoľneniu a zabára sa hlbšie a hlbšie do podložky... Prehĺbte dýchanie, aby ste sa pri pokojnom rytmickom dychu uvoľnili a upokojili. Uvedomte si pravú nohu a s výdychom uvoľnite jednotlivé jej časti: prsty na pravej nohe... nárt... pätu... celé pravé chodidlo... kotník... lýtko... koleno... stehno... bedrový kĺb... pravý sedací sval... Celá pravá noha je uvoľnená, a ťažká...“

Uvedomte si teraz ľavú nohu a uvoľňujte: prsty na ľavej nohe... nárt... pätu... celé ľavé chodidlo... kotník... lýtko... koleno... stehno... bedrový kĺb... ľavý sedací sval... Celá ľavá noha je uvoľnená a ťažká. Obidva vaše nohy sú ťažké a uvoľnené...

Preneste teraz pozornosť k rukám. Začnite uvoľňovať pravú ruku: jej prsty... dlaň... zápästie... predlaktie... lakeť... nadlaktie... rameno... pravý ramenný kĺb... celá pravá ruka oťažela a je príjemne uvoľnená. Podobne uvoľnite aj ľavú ruku: prsty... dlaň... zápästie... predlaktie... lakeť... nadlaktie... rameno... ľavý ramenný kĺb... Obe ruky i obe nohy sú teraz príjemne uvoľnené a ťažké.

Na chvíľu sa pristavte pri trupe a uvoľnite ho: uvoľnite svalstvo brušnej steny a všetky orgány v brušnej dutine i podbrušku... uvoľnite hrudný kôš a prsné svaly. Celá predná strana trupu je uvoľnená. Podobne uvoľnite aj zadnú časť tela: začnite od krížovej oblasti a s výdychom ju uvoľnite... veľký chrbtový sval... pravú lopatku... ľavú lopatku... trapézy... zadnú stranu krku... prednú stranu krku. Celé vaše telo od krku dole je príjemne uvoľnené: ruky, trup i nohy sa poddávajú gravitácii a uvoľnene klesajú do podložky.

Na záver uvoľnite tvár: spodnú sánku... vrchnú sánku... svaly okolo úst... ústa... uvoľnite stisk zubov... jazyk... líčne svaly... uši... nos... svaly okolo očí... uvoľnite pohľad za zavretými očami... čelo... nakoniec uvoľnite vlasovú časť hlavy. Celé vaše telo je absolútne uvoľnené a nehybné... Vnímajte iba jeho nehybnosť a pozorujte váš rytmický dych... vnímajte seba samých zvnútra... rušivé myšlienky zaregistrujte, ale nerozvíjajte - nechajte ich odísť. Pocit pokoja a vnútorného preladenia sa vo vás ostáva, aj keď sa relaxácia blíži ku koncu..."

(zdroj: jogaprezdravie.sk)

Samozrejme, môžeš ísť aj inak, napríklad od hlavy k nohám, alebo od stredu tela ku končatinám... Dôležitý je princíp: uvoľňovanie tela po častiach, až kým nie je uvoľnené úplne.

Tento stupeň relaxácie pre naše potreby úplne dostačuje. Pokiaľ by si chcel v tomto smere niečo viac, môžeš časom skúsiť napríklad relaxáciu podľa Edmunda Jacobsona, alebo podobne.

2. Skautské stíšenie sa

„Skautské stíšenie sa je dôležitá a často nepochopená súčasť skautských aktivít. Nie je to ani náboženská paráda, ani formálna bohoslužba, ani rituál. [...] Baden-Powell opísal Skautské stíšenie sa ako ‚zhromaždenie sa skautov, aby uctievali Boha a upevňovali sa v hlbšom uskutočňovaní Skautského zákona a Sľubu, doplňujúce ale nie nahrádzajúce riadne náboženské povinnosti‘ (Baden-Powell, Rady skautským vodcom, 1919). ‚Nechceme nejaký druh nariadenej cirkevnej ceremónie, ale dobrovoľné pozdvihnutie srdc chlapcov pri ďakovaní za radosť zo života, s túžbou hľadať inšpiráciu a silu k väčšej láske a službe druhým‘ (The Scouter, november 1928).“

(Guidelines On Spiritual And Religious Development, World Scout Bureau, 2010)

Znova tu zaznieva idea „del'by práce“ medzi Skautingom a náboženstvami:

- oficiálne, úradné, liturgické bohoslužby a slávenia sú doménou a úlohou cirkví a Skauting nemieni v tomto cirkvám konkurovať, ani preberať ich úlohy a zodpovednosť;
- namiesto toho sa aj tu realizuje v oblasti, ktorá spadá svojou povahou do osobného duchovného života človeka – osobná modlitba, chvála, oslava, rozjímanie,... – a v tejto oblasti mladých ľudí povzbudzuje, vedie a vychováva k väčšej hĺbke a zanietenosti.

„Je dôležité, že sa toto všetko deje s využitím ostatných prvkov Skautskej metódy. Náboženské bohoslužby sú zvyčajne vopred pevne určené, Skautské stíšenie sa na druhej strane ponúka možnosť učiť sa činnosťou spôsobom, ktorý je najbližší pre tých konkrétnych mladých ľudí, ktorí sú práve prítomní.“

(Guidelines On Spiritual And Religious Development, World Scout Bureau, 2010)

Základnými znakmi skautského stíšenia sú:

Je spoločné

„Skautské stíšenie sa je zhromaždením sa skautov. Môže to byť v skupine malej či veľkej. V malej skupine sa skauti môžu lepšie zapojiť, zdieľať svoje zážitky a vidieť, že duchovno je niečo, čo ich ovplyvňuje, dáva zmysel a smerovanie ich životom. Vo väčšej skupine môžu zase skauti zažívať spoločnú skúsenosť, možno oslavu hodnôt, ktoré v skautingu zdieľajú a ich dopad na svoje životy.“

(Guidelines On Spiritual And Religious Development, World Scout Bureau, 2010)

Je to teda bežná súčasť programu ako družín, tak aj oddielu.

Je zamerané na oslavu a uctievanie Boha

„K uctievaniu Boha: Modlitba, podľa Baden-Powella, má byť krátka, vychádzajúca z mladých ľudí a pozostávajúca hlavne z ďakovania a prosieb. Skautské stíšenie sa dáva skautom príležitosť modliť sa týmto spôsobom a hľadať tak múdrosť a silu k väčšej láske a službe, v súlade s ich vlastnou náboženskou tradíciou. Najlepší spôsob, ako zabezpečiť, že ich náboženská tradícia bude rešpektovaná, je zapojiť ich priamo do plánovania takéhoto Skautského stíšenia sa.“

(Guidelines On Spiritual And Religious Development, World Scout Bureau, 2010)

Skautské stíšenie sa je teda svojim spôsobom ekumenické – nie v tom zmysle, že sa všetci účastníci budú „brzdiť“ a „obmedzovať“ a nakoniec sa stiahnu na akúsi „základnú úroveň“, aby sa tak jeden druhého nedotkli a niekoho náhodou niečím neurazili. Naopak, v zmysle snahy Skautingu, aby každý jeho člen bol aj v oblasti náboženstva naplno tým, čím je, aj tu sú účastníci povolání, aby sa každý z nich naplno vyjadril svojim vlastným spôsobom¹⁸, pričom ostatní jeho náboženskú cestu k Duchovnej Realite rešpektujú a tolerujú (aj keď sa s ňou nemusia stotožňovať) –

---

¹⁸ Katolík tak napríklad môže otvorene prosiť o príhovor Bohorodičky a evanjelik ďakovať Boh za dar Reformácie – bez toho, aby to bolo príčinou urážky či konfliktu.

a zase on s úctou rešpektuje a toleruje ich vlastné náboženské prístupy k Duchovnej Realite (aj keď s nimi nemusí osobne súhasiť)¹⁹.

Táto forma ekumenizmu je veľmi dôležitá z dvoch dôvodov:

- učí mladých ľudí skutočnej tolerancii: že totiž človek nemusí súhlasiť s názormi a praxou iného človeka, ale pritom môže s úctou rešpektovať jeho samého ako osobu a takto k nemu pristupovať²⁰;
- dáva mladým ľuďom podnet, aby sa zamýšľali nad svojim vlastným duchovným životom, konfrontovali ho s prístupom a praxou iných ľudí, kriticky nad ním uvažovali a následne dokázali načerpať obohatenie aj z prístupov a tradícií, ku ktorým sa osobne nehlásia a ktorých cestou nekráčajú – a dokonca aj smery, ktoré na prvý pohľad pripadajú náboženstvu ako úplne cudzie, môžu prekvapivo zohrať veľmi pozitívnu úlohu v duchovnom raste a dozrievaní človeka. Napríklad:

„Napriek tomu, čo nás pri tom môže ako prvé napadnúť, názor náboženských odborníkov na ateizmus je ďaleko od toho, aby bol úplne negatívny. Rôzne podoby tohto radikálneho odmietania [Boha] napomohli tomu, aby obraz Boha bol ,očistený‘. Použijúc

---

¹⁹ Niečo podobné robieval „vo veľkom“ sv. pápež Ján Pavol II. na medzináboženských modlitbových stretnutiach v Assisi. Porovnaj aj dokumenty II. vatikánskeho koncilu Katolíckej cirkvi *Unitatis Redintegratio* a *Nostra Aetate*.

²⁰ Tento postoj je v dnešnej dobe obzvlášť dôležitý, pretože v spoločnosti sa stále viac presadzuje obraz človeka ako púheho psychologického súhrnu jeho postojov a názorov: „*To, čo verím, nemôže byť oddelené od toho, kto som; kritizovať to, čo je pre niekoho dôležité, znamená kritizovať tú osobu*“ (Bruce B. Suttle, citujúce bežné názory svojich študentov). Odtiaľ predstava, že prijímať a tolerovať iného človeka znamená „*ochotu rešpektovať ideály druhých ľudí, akoby boli vlastné*“ (R. M. Haire, filozof), pretože „*presvedčenie, hodnoty, životný štýl a pochopenie pravdy každého jednotlivca sú rovnocenné. Neexistuje žiadna hierarchia pravdy. Tvoje presvedčenie a moje presvedčenie sú rovnocenné a všetka pravda je relatívna*“ (Thomas A. Helmbock, Lambda Chi Alpha Fraternity) a akékoľvek opačné jednanie sa považuje za nenávistné, netolerantné a hodné odsúdenia. V tejto atmosfére je obzvlášť dôležité vychovávať mladých ľudí k poznaniu, že človek je viac, než len *súbor názorov, návykov a praktík*, že jeho hodnota je objektívna ako Božieho tvora a Božieho dieťaťa (áno, aj toto je výdobytok duchovného života) a že teda niekto môže kritizovať moje názory a môj spôsob života a hlboko s ním nesúhlasí – a je to úplne v poriadku! – a pritom môže v tej istej chvíli s úctou rešpektovať a tolerovať mňa samotného ako osobu a byť moji najlepším priateľom a druhom; a súčasne aj ja môžem otvorene nesúhlasíť a dokonca kritizovať názory, postoje a život iného človeka a pritom mať úctu k nemu samotnému, rešpektovať a tolerovať jeho samotného a byť jeho blízkym priateľom a druhom. Slovanami amerického arcibiskupa Fultona Sheena: „*Tolerancia sa vzťahuje len na osoby. [...] ale nikdy nie na pravdu. Tolerancia sa vzťahuje na myšlienku sa, netolerancia na omyl samotný. [...] Architekti sú rovnako netolerantní v otázke piesku ako základu pre mrakodrap ako sú doktori netolerantní v otázke bioznečistenia v laboratóriu. Tolerancia sa nevzťahuje na pravdu ani na princípy. Čo sa týchto vecí týka, musíme byť netolerantní. [...] Netolerancia tohto druhu je základom stability [spoločnosti].*“ Výsledkom je jednak schopnosť vytvárať vzťahy a byť priateľmi aj s ľuďmi, s ktorými nesúhlasíme; a jednak dôraz na spoločné hľadanie objektívnej reality, na hľadanie pravdy ako jej zodpovedajúceho a neskresleného uchopenia a vyjadrenia – a to vrátane náboženstva, ktoré tiež musí byť pravdivé v tom zmysle, že zodpovedá objektívnej Duchovnej Realite a nemôže byť len nejakou vymyslenou vierou či súborom navyknutých rituálov. *Dobrym príkladom a inšpiráciou môže byť veda, kde na jednej strane sa hypotézy a názory tvrdo kritizujú a hodnotia, pretože cieľom je objavovanie objektívnej pravdy a nie „tolerancia“ k názorom, ktoré sa ukazujú ako nesprávne či nedostatočne dokázané, na druhej strane ale medzi samotnými vedcami vládne atmosféra úcty, rešpektu a kolegiality.* O presne túto istú atmosféru by sme mali usilovať aj v skautskom prostredí, kde sme vskutku všetci *bádatelia* v oblasti duchovna a všetci hľadáme nie viery či názory, ale skutočnú a objektívnu Duchovnú Realitu.

Bernanosovu terminológiu, obraz Boha ako ‚zväzok kľúčov‘ (instantná odpoveď na každú otázku), ‚vreckovkový Boh‘ (chlácholiaci v každom utrpení) či ‚Boh-peňaženka‘ (záruka pohodlia pre všetky prípady) už viac nie je medzi osvietenými teológmi prijateľný.“

(Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, 2001)

Smeruje k plnému uskutočneniu Sľubu a Zákona

„Pre plné uskutočňovanie Skautského zákona: Skauting sa prednostne zameriava na to, ako ľudia svoje náboženstvo žijú v bežnom živote. Z tohto dôvodu Skautské stíšenie sa má byť nejakým spôsobom prepojené so Skautským zákonom, etickým kódexom Skautingu. Deje sa tak obvykle poukazom na Skautský zákon, narážkou naň a/alebo odrecitovaním Zákona ako súčasti Skautského stíšenia sa. Niektoré Skautské stíšenia sa môžu obsahovať morálny obsah, ktorý si dokážu spojiť so Skautským zákonom už skauti samotní.“

(Guidelines On Spiritual And Religious Development, World Scout Bureau, 2010)

V kresťanstve poznáme termín *spiritualita*. Spiritualita je niečo podobné ako vykonávacia vyhláška k zákonu v oblasti práva. Spiritualita nám dáva konkrétny návod, ako v praxi uskutočniť tie všeobecné princípy a ideály, ku ktorým nás Boh cez náboženstvo povoláva. Na rozdiel od vyhlášky, ktorá je len jedna a všeobecne záväzná, spiritualít existuje veľké množstvo, napríklad:

- *saleziánska spiritualita* – služba Bohu prostredníctvom výchovy mládeže;
- *jezuitská spiritualita* – služba Bohu obzvlášť v oblasti vedy a sociálnej služby;
- *piaristická spiritualita* – služba Bohu prostredníctvom zakladania a vedenia škôl;
- *kartuziánska spiritualita* – služba Bohu životom kontemplatívnej modlitby;
- *johanitská spiritualita* – služba Bohu prostredníctvom vojenskej a nemocničnej služby;

a pod.

Každá takáto spiritualita predstavuje komplexné know-how, ucelený súbor postupov, praktík a spôsobov, ako previesť požiadavky Boha do konkrétneho praktického života, v súlade s talentmi a povoláním daného človeka.

Podobnou *spiritualitou* je aj Skauting. Mladý človek si hovorí: Náboženstvo, služba Bohu, svätosť,... ako to mám v praxi robiť? Nemáte niekto nejaký návod? A tu prichádza Baden-Powell so svojou skautskou akoby „rehoľou“ a ponúka presne takéto know-how: *Pod' s nami budovať skautské bratstvo po celom svete! Spájať ľudí dohromady, robiť z nich bratov a sestry a vniešť tak do sveta mier, priateľstvo a porozumenie. A urobíš to tak, že sa staneš skautom. Budeš sa učiť denne vykonať aspoň jeden dobrý skutok. Budeš sa učiť byť bratom (sestrou) každého skauta. Budeš sa učiť spoločne s nimi žiť podľa skautského zákona. A budeš sa snažiť sám seba urobiť najlepším možným, aby si bol stále viac pripravený na akúkoľvek službu, ktorú ti toto naše poslanie môže priniesť. Poskytneme ti v tom podporu celej našej organizácie a jej know-how. Tvorivý a dynamický kolektív zapálených skautov a činovníkov. Dokonca, v rámci možností, aj finančnú podporu na toto dielo. A ak tomuto zasvätiš celý svoj život, vložíš do toho to najlepšie, čo dokážeš, tak poslúžiš ľudstvu, osláviš Boha a sám seba privedieš do Nebeského Kráľovstva!*

„Náboženstvo v skratke znamená toto: Po prvé: vedieť kto je a čo je Boh. Po druhé: využívať čo najlepšie život, ktorý nám On dal, a robiť to, čo On od nás očakáva. Toto spočíva predovšetkým v konaní niečoho pre iných. Toto by malo byť tvoje „krédo“, nie ako argument na rozjímanie vyhradený na nedele, ale ako čosi čo musíš žiť v každej hodine a každej chvíli tvojho každodenného života. Z povedaného teda uvažuj, akým spôsobom môžeš lepšie slúžiť Bohu, kým ešte máš v sebe život, ktorý ti On daroval.“

(Robert Baden-Powell, Na ceste za úspechom)

Skautská spiritualita je špecifická práve tým, čím je: príroda, zálesáctvo, táborenie, mocný a inšpiratívny symbolický rámec, top všetko ako účinné nástroje budovania Božieho Kráľovstva – a to všetko pod vedením dospelých, s dôrazom na osobnostný rast smerom k dokonalosti, k naplneniu toho, k čomu ma Boh osobne povoláva, aby som sa tým stal, k následnej službe spoločnosti a ku skautskému bratstvu, a to všetko čo najpraktickejším možným spôsobom, v malých družinách.

„Náš cieľ v skautskom hnutí je napomôcť najviac, ako len dokážeme tomu, aby na zem prišlo Božie Kráľovstvo a to tak, že

naočkujeme medzi mladých ľudí ducha a denné prežívanie priateľstva a spolupráce.“

(Robert Baden-Powell, porov. napr. www.bsayuma.org)

Je spontánne, ale zase nie až tak...

„Nezabudnime, že Skautské stíšenie sa sa nemusí vtesnať do žiadneho predpísaného rámca.“

„Skautské stíšenie sa má byť pripravené skautmi alebo vodcami. Pri jeho plánovaní sa môžeme inšpirovať mnohými zdrojmi. Knihy dávnej múdrosti ako sú Korán či kresťanská Biblia či iné náboženské texty, detské príbehy, spisy Baden-Powella či Kniha džunglí sú všetko dobré zdroje.“

(Guidelines On Spiritual And Religious Development, World Scout Bureau, 2010)

Aj keď je skautské stíšenie sa v porovnaní s liturgiou omnoho neformálnejšie, predsa je dôležité, aby malo nejakú svoju kostru, ktorá je vopred pripravená a ktorá zaistí, že spontánnosť bude obohatením a nie zdrojom chaosu a že skautské stíšenie sa nezaviazne v neurčitom hovorení a vyjadrovaní sa, ale bude mať svoj zmysel a cieľ, za ktorým ide.

„Skautské stíšenie sa je tvorené kombináciou príbehov a morálneho či duchovného posolstva. Keď rozprávame príbeh alebo podobenstvo, nepotrebujeme vysvetľovať jeho zmysel. Podobenstvo skrýva zmysel povedaného pred tými, ktorí počúvajú, až kým nie sú pripravení pochopiť. Namiesto toho, aby sme skautov znechutili moralizovaním, ponechávame im priestor na uvažovanie, aby časom porozumeli zmyslu príbehu. [...] Reflexia Skautského zákona a Sľubu môže mať podobu besedy, príbehu, scény, ilustrujúcich nejaký ich aspekt. Pokiaľ je k tomu prednesená nejaká reč, mala by byť krátka.“

(Guidelines On Spiritual And Religious Development, World Scout Bureau, 2010)

Je zvláštne, ale nie vyňaté z bežného skautského života

„Aby sme skautom napomohli sústrediť sa na Skautské stíšenie sa, je dobrým nápadom konať ho na mieste, ktoré nie je používané na iné aktivity. Voľba miesta vzdialenejšieho od tábora má aj inú výhodu: Na konci Stíšenia sa skupina môže vracat' späť do tábora v mlčaní, jeden od druhého vzdialení niekoľko krokov, ponechávajúc tak čas na mlčanlivé premietanie o téme Skautského stíšenia sa. [...]

Nezabudnime, že Skautské stíšenie sa sa nemusí vtesnať do žiadneho predpísaného rámca. [...] Zatiaľ čo je dôležité Skautské stíšenie sa odlišiť od zvyšku dňa, urobiť z neho na druhej strane niečo príliš výnimočné môže Skautov zbytočne pomýliť a zmysel Stíšenia sa by sa tak vytratil. Skauti musia pochopiť, že uvažovanie o duchovných veciach je normálna súčasť dňa a nemusí byť vyhradené len na špeciálne miesto a špeciálny čas.“

(Guidelines On Spiritual And Religious Development, World Scout Bureau, 2010)

Na jednej strane navodzuje atmosféru posvätna tým, že sa deje na zvláštnom mieste, možno v zvláštnom čase a teda sa svojou povahou odlišuje od hier a iných aktivít na skautskom tábore či inde.

Na druhej strane sa z toho ale nesmie stať priepasť, ktorá by vzbudzovala dojem, že duchovno je niečo, čo sa odbaví nejakým úkonom na nejakom vyhradenom mieste a tým je to vybavené a zvyšku života sa to netýka. Naopak, v bežnom skautskom živote musí byť zjavné, že uvažovanie o Bohu, hovorenie o Bohu, chvála a modlitba i ostatné podobné veci sú úplne normálnou súčasťou skautského dňa a bežného všedného skautského života, prítomné vo všetkom a prenikajúce všetko tak samozrejme a prirodzene, ako slnko a vzduch.

3. Vizualizácia

Odporúčajú to mnohí úspešní, bohatí a šťastní ľudia: vizualizácia je základ, ak chcete dosiahnuť niečo výnimočné. Je to obľúbená metóda pre úspech. Ako povedal americký spisovateľ Williams Arthur Ward, „ak si to viete predstaviť, viete to aj dosiahnuť.“

Poviete si – dobre, ale ako si správne vizualizovať? Čo presne mám robiť a kedy príde nejaký výsledok? Nižšie všetko popíšeme a poradíme. Predvedieme vám, ako využívajú vizualizáciu napríklad športovci.

Mysel' nedokáže vidieť slová. Myslenie sa deje v obrazoch. Preto musíte svoje ciele akoby nakresliť, urobiť si obrazy, predstaviť si ich.

Ak napíšete napríklad: „Chcem byť bohatý“, nič sa nestane, pretože myseľ si to nedokáže predstaviť. Cieľ je príliš vágny a hmlistý. Ak však napíšete svoj cieľ takto: „Do 1. júla 2020 chcem mať aktíva za 100-tisíc eur“, mozog si to dokáže predstaviť a začne hľadať spôsob, ako to dosiahnuť.

Cieľ „mať pekný dom“ sa nedá v mysli zobrazit', lebo je príliš nejednoznačný. Ak však napíšete kompletnú špecifikáciu vášho ideálneho domu, vrátane typu kľučiek a maľovky, a predstavíte si, ako sa po tomto dome prechádzate, myseľ začne hľadať zdroje potrebné na získanie takéhoto domu.

Technika vizualizácie sa využívala vyše 50 rokov najmä v športe a v súčasnosti ju používa väčšina olympijských športovcov. Športoví psychológovia ich inštruujú, aby si predstavili, ako prekonávajú prekážky, chytajú loptu alebo zasahujú cieľ.

Najlepší profesionálni hráči golfu vedia, že jedným z najdôležitejších tajomstiev golfového úderu je predstava, kam by chceli loptičku úderom dostať. V mysli vidia presne celú trasu loptičky. Ak pritom ešte počujú zvuk trafenej loptičky, svaly dostanú správny impulz a šanca dopraviť loptičku na správne miesto je veľmi vysoká.

Význam vizualizácie ako prvý zistil priekopník psychosomatickej medicíny dr. Edmund Jacobson. Účastníkov pokusu požiadal, aby si predstavili isté športové aktivity a pomocou citlivých prístrojov zistil jemné, ale skutočné pohyby svalov potrebných na realizáciu skutočného športového úkonu. Zistil tiež, že osoba, ktorá si stále vizualizuje isté fyzické zručnosti, si vytvorí svalovú pamäť, ktorá jej pomáha pri skutočnej fyzickej aktivite.

„Roger Bannister bol prvý atlét, ktorý zabehol jednu míľu pod 4 minúty. Až do roku 1954 vládlo v odborných kruhoch presvedčenie, že zabehnúť míľu za menej ako 4

minúty nie je v ľudských silách,“ popisujú ďalší príklad Allan a Barbara Peasovci vo vynikajúcej knihe Odpoveď.

Počas tréningov si Bannister opakovane predstavoval sám seba, ako beží míľu za menej ako 4 minúty. Robil to tak často, až sa mu niekedy zdalo, že to už dosiahol – jeho predstava sa preniesla do pocitu reality. Bannister napokon prekonal štvorminútovú hranicu behu na míľu, lebo veril, že je to možné.

Ako na to

Vizualizácia je jednoduchá, ale aby bola úspešná, vyžaduje si pravidelné cvičenie. Začnite jednoduchým cvičením, ktoré zvládnete, napríklad pomalé jedenie, skoré ranné vstávanie alebo pokojné odpovedanie niekomu, kto vám zvyčajne ide na nervy.

Potom môžete skúsiť príklad, ktorú uvádzajú spomínaní Peasovci:

Chcete sa povedzme naučiť hrať na gitare. Postupujte takto:

- 1. Uvoľnenie. Nájdite si tiché miesto, kde vás nikto nebude rušiť, zatvorte oči, trikrát sa zhlboka nadýchnite a uvoľnite sa.*
- 2. Predstavte si svoj zámer. Vizualizujte si gitaru, jej tvar, struny, hmatník, až kým neuvidíte jej jasný obraz.*
- 3. Vstúpte do tejto predstavy. Predstavte si sám seba, ako beriete gitaru do ruky. Všimnite si čo najviac podrobností o tom, ako sedíte s gitarou v ruke.*
- 4. Začnite. Vnímajte držanie gitary, každú strunu a zamerajte sa aj na zvuk každej struny. Začnite hrať presne tak, akoby ste cvičili v kurze hry na gitare. Predstavte si sám seba, ako hráte niekoľko melódií bez prerušenia alebo vynechania tónu, presne ako by to hral virtuóz. Po skončení hry otvorte oči.*

Pri vizualizácii zapojte podľa možnosti čo najviac z vašich piatich zmyslov a predstavujte si scénu čo najdetailnejšie.

Napríklad: Čo máte oblečené? Kto je tam s vami? Čo momentálne cítite? Čo počujete? Cítite nejakú vôňu? Kde sa nachádzate?

Je dôležité mať jasný a pozitívny obraz toho, čo chcete dosiahnuť a kam sa po dosiahnutí toho cieľa dostanete. Vizualizujte si želaný výsledok často a opakovane a vaša myseľ ho bude pokladať za normálny, akceptovaný a dosiahnuteľný. Do predstavy, čo bude po dosiahnutí cieľa, vložte všetko nadšenie a entuziazmus.

(lepsiden.sk)

4. Komunita v kocke

Motto:

„V komunite a skrze komunitu je možné dosiahnuť spásu sveta. Nič nie je dôležitejšie,... pretože ľudský rod dnes stojí na prahu sebazničenia. ... K záchrane potrebujem vás a vy potrebujete mňa. Musíme vstúpiť do vzájomnej komunity. Vzájomne sa potrebujeme.

Zakladajte komunity! Začnite vo svojej cirkvi. Začnite na svojej škole. Začnite vo vašej štvrti. Ani na okamih sa nestarajte o to, čo by ste mali ešte robiť okrem toho. Nerobte si starosti, ku ktorej mierovej skupine sa pridať. Nepremýšľajte o neplatení daní, protestnom obsadení továrne na rakety, účasti na demonštráciách, alebo o tom, že napíšete list svojmu poslancovi. Nezaoberajte sa rozdávaním jedla chudobným, poskytovaním ubytovania bezdomovcom a ochraňovaním bitých. Nie, že by ty takéto dobročinné akcie neboli správne, alebo dôležité. Len nie sú prvoradé a ťažko budú úspešné, ak nebudú zakotvené v komunite. Najprv sformujte komunitu!“

(Dr. Scott Peck)

Definícia komunity:

Vzťah...

Komunita je spoločenstvo ľudí, kde V CENTRE JE VZŤAH MEDZI TÝMITO ĽUĎMI.

Pre porovnanie:

- TÍM podporuje vzťahy preto, aby napomáhali vyššej výkonnosti skupiny.
- KOMUNITA sa zaoberá činnosťou preto, aby táto činnosť napomáhala budovať vzťahy.

... lásky...

Nie každý vzťah tvorí komunitu. **KOMUNITA JE TVORENÁ VZŤAHOM LÁSKY.**

To je v dnešnej dobe trochu problém, pretože láska – na rozdiel od asertivity –

- nie je len tak ľahko definovateľná,
- nedá sa dosahovať nejakou mechanickou technikou,
- nedá sa vyjadriť súborom zásad

a preto sa považuje za niečo, čo je síce pekné, ale v praxi nepoužiteľné...

„Cítim sa rozorvane. Na jednej strane to bol pre mňa nesmierne silný zážitok. Osobne som z neho mal väčší prospech, než som si vôbec dokázal predstaviť. Som nesmierne rád, že som mohol prísť a prekvapivo smutný, že musím odísť. Keď ale premýšľam o tom, čo sa tu stalo, o svojej skúsenosti a o tom, čo sa snažíte dokázať, nemôžem ináč, než usúdiť, že tu nejde o nič iné, než o lásku. A ako sa mám, pre všetko na svete, teraz vrátiť do správnej rady a získať ich pre lásku?!“ (účastník Community buildingu)

... ktorá spočíva v zdieľaní sa.

- **LÁSKA** nie je nič iné, než **BEZHRANIČNÉ DAROVANIE SA.**
- **VZÁJOMNÁ LÁSKA** = vzájomné darovanie sa = **ZDIEĽANIE.**

Kresťanom v tejto sále okamžite zarezonujú v mysli slová, dôverne známe z Biblie:

¹⁵ **Všetko, čo má Otec, je moje.**

(Jn 16,15)

²⁰ Ved' Otec miluje Syna a ukazuje mu všetko, čo sám robí; a ukáže mu ešte väčšie skutky ako tieto, aby ste sa čudovali. ²¹ Lebo ako Otec kriesi mŕtvych a oživuje, tak aj Syn oživuje, koho chce. ²² A Otec nikoho ani nesúdi, ale všetok súd odovzdal Synovi, ²³ aby si všetci ctíli Syna tak, ako si ctia Otca.

(Jn 5,20–22)

³² **Množstvo veriacich malo jedno srdce a jednu dušu. A nik z nich nehovoril, že niečo z toho, čo mal, je jeho, ale všetko mali spoločné.**

(Sk 4,32)

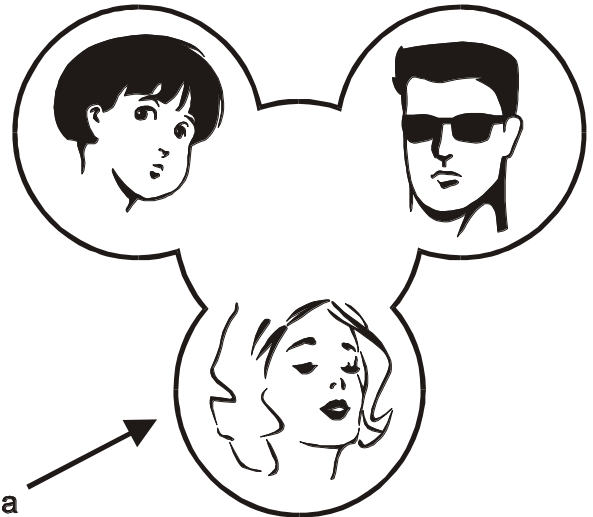
Zdieľanie predpokladá zraniteľnosť:

Zdieľanie sa vlastne spôsobuje, že sa moje súkromie otvára pre druhú osobu a stáva sa vlastne aj jeho vlastníctvom.

Pred komunitou:

V komunite:

To je ale vo svojej podstate riskantné, pretože **ma to vydáva „napospas“ tomu druhému:**

Príklad s peniazmi:

- **Ak mám ja svoje peniaze, sám rozhodujem, ako s nimi budem gazdovať.**
- **Ak ale moje peniaze sú zároveň aj niekoho iného, sú spoločné – už je tu obava: Ako bude ten druhý s peniazmi narábať? Čo s nimi urobí?**

Stávam sa zraniteľný – asi rovnako, ako keď si rytier zložil svoj oceľový pancier a namiesto hrozivého bojovníka tu zrazu stál obyčajný, krehký človek v spodkoch a halene...

Skúsenosť zla (hriechu):

Našou základnou skúsenosťou je skúsenosť zla. Kresťan by povedal: skúsenosť hriechu. Je to jedno. Hriech a zlo sú kompatibilné pojmy...

Ak poznáte rozdeľovanie pováh podľa ENEAGRAMU, možno ste si všimli, že **každá povaha je vlastne akousi „stratégiou prežitia“ voči zlu, ktoré sme zažili ako deti a ďalej zažívame okolo seba.**

Skúsenosť zla je rozhodujúca:

To je dôležité uvedomiť si! Je pre človeka silnejšia a dôležitejšia, než skúsenosť dobra. Poznáme to všetci: jedno sklamanie dokáže často „položiť“ vzťah (napr. medzi priateľmi, manželmi), ktorý v tom dobrom trval možno aj roky.

Prečo je to tak?

Možno preto, lebo zlo je niečo, čo človeka ohrozuje:

- **Šance a príležitosti** sú príjemné a pomáhajú nám. Ale **ak sa vytratia, spravidla nás neohrozia na živote.** Ak sú ale prítomné, spríjemnia ho.
- **Hrozby a nebezpečenstvá** sú ale niečo iné. **Stačí jediné z nich a môžu nás zničiť** (nepriateľ, živelná pohroma, zrada,...). Ani tisíc šancí a pozitív nemôže spôsobiť, že jediné zlo nás môže zničiť! Preto je človek – azda ako súčasť prapôvodného

„obranného mechanizmu“ náchylný brat' omnoho vážnejšie zlo a venovať mu podstatne viac pozornosti.

Výsledkom je, že napríklad roky priateľstva sa môžu ľahko zrútiť na jednom – jedinom sklamaní...

Výsledkom je Strach zo zraniteľnosti:

Výsledkom je strach zo zraniteľnosti. Zraniteľnosť je riskantná a nebezpečná. **Istota spočíva naopak v nezraniteľnosti!**

Dilema komunity:

- Na jednej strane TÚŽIM BYŤ MILOVANÝ A ŽIŤ V KOMUNITE;
- Na druhej strane DESÍM SA KOMUNITY, PRETOŽE VYŽADUJE ZRANITEĽNOSŤ.

Predpoklady vzniku komunity:

Prv, než začneme napriek týmto prekážkam naozaj komunitu budovať, je potrebné zvážiť niekoľko vecí:

Spoločný cieľ:

Nie je možné vytvoriť komunitu medzi ľuďmi, ktorí nemajú spoločný cieľ, za ktorým chcú ako komunita smerovať. Prinajmenšom by to bolo nesmierne problematické a s otáznym výsledkom. Len tak námatkovo... Viete si predstaviť komunitu medzi sestrami Matky Teresy a teroristami z Al-Khaidá? O čo by sa spoločne delili?

Niečo podobné sa síce deje – napríklad jestvujú kresťanské spoločenstvá členov Komunity blahoslavenstiev s prostitútkami, ktoré sú ďalej vykonávajú svoje „remeslo“, hoci je v príkrom rozpore s ideou kresťanskej dôstojnosti – lenže aj tam je niečo spoločné: túžba po lepšom živote s Ježišom, hoci aj ešte chýba odvaha, či možnosť naplno sa na túto cestu pustiť. Jednoducho – niečo spoločné sa tam nájsť musí...

VEĽKOSŤ SPOLOČNÉHO CIEĽA URČUJE AJ INTENZITU KOMUNITY:

- Ak našim spoločným cieľom je záľuba vo futbale, potom aj komunita bude len na úrovni futbalu – bude zachytávať iba čiastočku života.
- Ak náš spoločný cieľ je životným cieľom, pre ktorý žijeme a zomierame – potom aj komunita bude nesmierne hlboká, hlbšia, než akákoľvek prirodzená rodina, či vzťah (pokiaľ sami nie sú komunitou)!

Problém ako náhrada:

Niekedy môže spoločný cieľ nahradiť spoločný problém, či spoločná hrozba.

Vlastne – **aj spoločný cieľ je vždy založený na tom, ako prekonávať nejaký spoločný problém**: napríklad ako dostať Spartak Trnava späť do 1. ligy...

Problém – **to môže byť zemetrasenie, povodeň, vojna v zákopoch, väzenie,...** a zrazu zistíte, že v prestávke medzi úmerným odstraňovaním trosiek zrútených domov a vyprostovaním znetvorených z ruín zrazu vedľa seba sedia v jednej jame, rovnako zablatení, robotník z prístavu a riaditeľ banky – a spolu s tykajú, vyznávajú sa z vecí, o ktorých nehovorili ešte nikdy ani na spovedi, objímajú sa, plačú si na ramene... komunita.

Nevýhodou je, že S PROBLÉMOM SA POMINIE AJ KOMUNITA. O pár rokov sa robotník i úradník ešte asi budú navštevovať (a možno nebudú), ale komunita už medzi nimi nebude. Iba spomienka na niečo krásne, čo bolo, ale nie je...

Odhodlanie:

To je ďalšia vec, v ktorej musí byť jasno. **Chceme naozaj budovať komunitu? Sme pre to jasne rozhodnutí? Sme ochotní prejsť aj namáhavou a bolestivou cestou, aby sme to dosiahli? Sme ochotní pre to niečo obetovať? Alebo nie?**

Iba s odhodlaním dosiahnuť tento cieľ ho zrejme aj dosiahneme. **Neviem o tom, že by sa – s výnimkou problému, o ktorom sme hovorili vyššie (zemetrasenie a pod.) zrodila komunita „len tak“, bez boja a úsilia...** A spoliehať sa, že v príhodnom čase vypukne zemetrasenie a príde povodeň, nie je asi ten najlepší základ pre vybudovanie komunity.

Musíme proste:

- Mat' jasno v tom, že *chceme vytvoriť práve komunitu;*
- a musíme byť odhodlaný tento cieľ aj dosiahnuť.

Vernosť:

Komunita musí vyrásť a rodí sa miestami s bolesťou a utrpením – ako nakoniec každé veľké dielo.

Aby sa tak stalo, musíme si byť navzájom verní. Ak sa rozídeme v okamihu, keď to začne vriieť, iskriť a bolieť – tak sa rozídeme prv, než dozrieme a namiesto skúsenosti komunity nám ostane iba deprimujúca skúsenosť bolesti.

Je to ako so športovaním. Poznáte to:

Rekreačný tiežšportovec sa s veľkým odhodlaním vyberie do fitka, aby niečo urobil pre svoju kondíciu. Tam maká ako strhaný, príde domov a na druhý deň má takú svalovicu, že sa ani nepohne...

Keby o pár dní išiel na druhý a potom na tretí, štvrtý tréning – telo by si zvyklo a on by začal prežívať radosť z pohybu, z námahy.

Ale on sa zľakne. Dva mesiace nikam nejde. Potom, sužovaný pocitom viny, ide zase. A zase príde svalovica. A zase ho to odradí. A tak dokolečka...

Prv, než začneme, si teda ujasnime ďalšiu vec:

- Sme ochotní pri sebe vytrvať v dobrom i zlom, deliť sa o radosť i bolesť a ísť za svojim cieľom, kým ho nedosiahneme?

1. časť cesty – „Pseudokomunita“

Je to prvé, čo prežíva skupinka ľudí, ktorí sa rozhodnú vytvoriť komunitu, ale nielen komunitu. Je to bežný stav, v ktorom sa nachádza na počiatku akákoľvek skupinka ľudí.

Túžba po akceptovaní:

- **Snažím sa pôsobiť čo najlepším dojmom:**
  - **zakrývam svoje vnútro** a svoje nedostatky
  - **vo vzťahu k druhým sa snažím zodpovedať ich predstavám**

Strach zo zraniteľnosti:

- **Uzavretosť svojho vnútra.** Neodhaľujem sa, nevyjadrujem svoje zmýšľanie, snažím sa hovoriť to, čo odo mňa druhí očakávajú...
  - **Strach zo zneužitia** (posmech, ohováranie,...)
  - **Strach z nepriateľstva** (tým, že niekoho naštvem) **a ublíženia mi**

Znaky podľa FCE (Foundation for Community Encouragement, Inc.):

Znak	Prínos k akceptácii	Prínos k obrane proti zraniteľnosti
Zdvorilosť, kultivovanosť prejavu (čiže neprirodzenosť)	Správam sa pekne a predvídateľne (slušné správanie)	Ukrývam svoje vnútro za spoločenský a nič nehovoriaci rituál „slušného správanie“
Povrchná diskusia – spravidla nie o životných názoroch a otázkach, ale o bežných trivialitách	Nehrozí, že sa niekoho nepríjemne dotknem a urazím ho.	
Namiesto zdieľania osobnej skúsenosti diskutovanie o veciach, názoroch...		Neodhaľujem svoje vnútro, svoje problémy, chyby, neprehrádzam nič o sebe samom...

Vyhýbanie sa konfliktom – snaha hľadať to, čo spája, nerozdeľuje, neodlišuje, nevyvoláva napätie...	Ak sa druhý urazí, nebude ma asi prijímať a akceptovať.	Ak sa druhý stane mojím nepriateľom, môže mi poškodiť a ublížiť mi.
Všeobecnosť a neosobnosť – namiesto konkrétnych vyjadrení všeobecné prehlásenia; namiesto „ja, ty, on,...“ všeobecné „to, ono,...“ a pod. Nehovorí sa osobne.	Nikoho sa nedotknem. Hovoríme len o tom, v čom sa asi všetci zhodneme (typická konverzácia „o počasí“) a hovoríme vždy neadresne a neosobne.	Neodhaľujem svoje vnútro.
„Všeobecný konsenzus“ – syndróm prikyvovania: „ved' hej, je to tak, máte pravdu, tak, tak...“	„Som na vašej strane! Spĺňam Vaše očakávania!“	Neodhaľujem svoje názory; Nikoho neurazím, ani sa ho nedotknem;
Prehliadanie osobných rozdielností a rozporov: sme rovnakí, rovnako myslíme...	„Som na vašej strane! Spĺňam Vaše očakávania! Som jeden z vás – akceptujte ma!“	„Nemusíte proti mne bojovať! Súhlasím s vami! Som jeden z vás, patríam medzi vás!“

Zhrnutie:

- V oblasti snahy o akceptovanie prevláda motív „**SLÁVA**“ – snaha zapôsobiť na iných čo najlepšie a čo najlepšie sa tak stratiť do ich očakávaní o tom, aký by som mal byť. Nástrojom je ukrytie seba a hranie „divadla“ pred „publikom“ zvyšku skupiny.
- V oblasti obrany pred zraniteľnosťou je tu takmer úplná uzavretosť a maskovanie sa. Strach pred zneužitím a ublížením.
- Celkovo **prevážuje PASIVITA**, čiže obranné mechanizmy.

Táto etapa vlastne ešte nemá s komunitou nič spoločné. Je to púhe nahromadenie ľudí. Východiskové nástupište.

Možný vývoj:

- Zistíme, že ostatní sú pre nás reálnou hrozbou a vidina akceptácie sa rozplýva. V tom prípade skupinu opustíme, alebo ako celok zanikne.
- Zistíme, že ostatní sú pomerne neškodní ľudia a neublížia nám. Vidina akceptácie sa stáva reálnou. V tom prípade začneme pôsobiť aktívnejšie.

Výsledkom aktívneho prístupu je postup do etapy **CHAOSU**.

Úloha Facilitátora:

- Odbúrať strach a odstup.
- Vytvoriť priateľskú atmosféru s čo najväčšou uvoľnenosťou.

- **Napomôcť čo najväčšej dôvere** (rozumie sa: najväčšej možnej v danej fáze rozvoja).
- **Smerovať komunitu smerom k pravdivosti a úprimnosti.**

Naše heslo je: PRAVDA! Prestaňte sa kontrolovať! Hovorte spontánne to, čo cítite a tak, ako vám to príde na jazyk! Správajte sa tak, ako to v sebe cítite! Ak chcete, pískajte si, ak chcete, vyložte si nohy na stôl, ak chcete, nadávajte a kričte... len buďte naprosto a absolútne pravdiví!!! **Výsledkom bude VEĽKOLEPÝ CHAOS!!!**

2. časť cesty – „Chaos“

Je len otázka času, kedy divadielko pseudokomunity prestane členom skupiny stačiť a začne im liezť na nervy... Dôvodov je niekoľko:

- **Spoznávame, že tí druhí nie sú až tak nebezpeční**, sú to, naopak, pomerne milí ľudkovia...
- **Túžená akceptácia sa nedostavuje**, vzťahy sú stále nudne formálne.
- **Niektoré prejavy a názory tých druhých nám lezú na nervy** a už to nemienime ďalej trpieť a znášať.

A je tu ešte jeden dôležitý aspekt: **napriek všetkej tej obrane sme predsa len zo seba čo-to odhalili a navzájom sa o sebe niečo dozvedeli. To nám dáva do ruky novú možnosť:**

- **Môžeme začať využívať nástroj „MOCI“ na dosahovanie akceptácie.**

Temná etapa Chaosu príde, či už to chceme, alebo nie, či už ju vítame a očakávame, alebo či ju zo všetkých síl oddaľujeme. Príde aj bez nášho pozvania a najneskôr potom sa musíme rozhodnúť. Ak v nás neplanie Veľká túžba po komunite a ak v našich srdciach netepe Veľké odhodlanie dosiahnuť ju, ak nás nájde nepripravených, ak si nezostaneme verní... – potom zanikneme a hrôza z toho, čo prichádza, navždy rozmetá všetko, čo sme dovtedy stvorili.

Túžba po akceptovaní:

Ostáva stále to pôvodné:

- **Snažím sa pôsobiť čo najlepším dojmom:**
  - **zakrývam svoje vnútro** a svoje nedostatky
  - **vo vzťahu k druhým sa snažím zodpovedať ich predstavám**

Ale, pridáva sa nové:

- **Snažím sa druhým pomôcť vyriešiť ich problémy podľa seba a tým:**
  - **ukázať, aký som skvelý (som „VZOR“ pre nich)!**
  - **prejaviť svoju moc a urobiť ich na sebe závislými (vd'ačnosť, „Len ja vám pomôžem!“)**

To spôsobuje prvé konflikty. Konflikty, ktoré sú chápané ako niečo veľmi zlé. **Kto za ne nesie vinu?**

- **Hľadanie vinníka** za konflikty v skupine. Obviňovanie druhých – a tým zvýrazňovanie seba ako ušľachtilého charakteru!

Strach zo zraniteľnosti:

Ostáva, ale už nie je dominantný:

- **Uzavretosť svojho vnútra.** Neodhaľujem sa, nevyjadrujem svoje zmýšľanie, snažím sa hovoriť to, čo odo mňa druhí očakávajú...
  - **Strach zo zneužitia** (posmech, ohováranie,...)
  - **Strach z nepriateľstva** (tým, že niekoho naštvem) **a ublíženia mi**

Pridáva sa ale strach z neznámeho:

V tejto fáze už začínam vstupovať do vzťahov. Začínam vstupovať do tvorby komunity. Aká bude? Neznámo, ktoré pre nás táto nová realita predstavuje, nás desí. Je to neistota pred nami. Potrebujeme, aby sa táto neistota zmenila na istotu. Máme na to osvedčený mechanizmus:

- **Snaha kontrolovať dianie v komunite a prispôbovať ju (a jej členov) svojim predstavám a očakávaniam.**

A strach z utrpenia a bolesti:

Bolesť iných prebúdza bolesť aj v nás.

- **Preto sa usilujeme bolesť vymazať, rýchlo odstrániť, vyriešiť všetky problémy – a tak sa vyhnúť súcitu a utrpeniu s inými!**

Vzniká chaos:

- **Ja sa usilujem prispôbiť komunitu svojim predstavám a očakávaniam – ALE OSTATNÍ ROBIA TO ISTÉ!**
- **Ja sa usilujem meniť iných podľa svojich predstáv a tak:**
  - **jednak ovládnuť iných a zaviazat' si ich a urobiť ich závislými na mne**
  - **jednak tým vlastne eliminujem neočakávané správanie týchto ľudí a prispôbujem ich svojmu konaniu a svojim predstavám a potvrdzujem seba ako superhviezdu**
- **– ALE OSTATNÍ ROBIA TO ISTÉ!**
- **Ja sa usilujem byť hviezdou a zatieniť tých druhých** (poníženie druhého je najlepší spôsob povýšenia seba!) – **ALE OSTATNÍ ROBIA TO ISTÉ!**
- **Usilujem sa presvedčiť všetkých, že nenesiem žiadnu vinu za vznikajúce konflikty – ALE OSTATNÍ ROBIA TO ISTÉ!**

Doktor Scott Peck opisuje jeden z prípadov, kedy tento zlom v živote skupiny nastal veľmi náhle a dramaticky, takto:

Keď som sa prvý raz stretol s pseudokomunitou, bol som z toho zmätený. Účastníci sa behom chvíľky spolu delili o hlboké, intímne detaily svojich životov. A behom prvej prestávky sa už objímali. Rup – okamžitá komunita! Ale niečo mi tu chýbalo. Najprv som mal radosť a hovoril si: „Človeče, to je bomba! O tých sa vôbec nemusím starať!“ Ale behom dňa vo mne vzrastal nepokoj. Nemal som ten úžasný, radostný pocit, ktorý som v komunite vždy zažíval. Predsa sa ale skupina podľa všetkého chovala ako skutočná komunita. Nevedel som, čo robiť. A tak som to po zbytok dňa nechal plávať. Tú noc som nejako dobre nespal. Pred svitaním som sa rozhodol, že sa so svojim nepokojom skupine zverím. Keď sme sa nasledujúceho rána zišli, povedal som: „Ste neobvykle vzdelanou skupinou ľudí. Myslím, že práve preto sa zdalo, že sme sa včera tak rýchlo a ľahko stali komunitou. Ale možno to bolo príliš rýchle a príliš ľahké. Mám divný pocit, že nám niečo chýba, že v skutočnosti ešte komunitou nie sme. Zostaňme teraz chvíľu ticho a uvidíme, ako na to budeme reagovať!“ Reakcia sa dostavila! Behom piatich minút od skončenia prestávky si títo zdanlivo nežní a jemní ľudia div že nešli po krku. Na povrch vyplávala takmer súčasne obrovská

hromada osobnej nevraživosti. Členovia komunity si začali rýchlo a rozhnervane obúchavať o hlavu svoje rôzne názory a vierovyznania. Bol to veľkolepý chaos a konečne sme začali pracovať na výstavbe skutočnej komunity!

Znaky podľa FCE (Foundation for Community Encouragement, Inc.):

Znak	Prínos k akceptácii	Prínos k obrane proti zraniteľnosti
Na povrch vyplávajú všetky rozdielnosti a odlišnosti		
Pokusy vyhladiť tieto odlišnosti, zničiť ich (na základe ešte stále scestného presvedčenia, že v komunite predsa musíme byť všetci rovnakí – a to vždy podľa mojich predstáv).	Ja mám správny názor – som VZOR! Nasledujte ma!	Ja som O.K. Nemusím sa zmeniť. Všetko kontroluje, nič ma neprekvapí, všetko bude podľa mojich predstáv!
Dobre mienené, ale inak úplne scestné pokusy tých druhých uzdraviť (poradením zaručeného a hlavne rýchleho a pre nás bezbolestného receptu na všetky ich problémy), alebo obrátiť a premeniť (tiež podľa našich predstáv).	Ja vás uzdravím a vyriešim vaše problémy – obdivujte ma a nechajte sa mnou viesť!	Vyhýbanie sa pohľadu na utrpenie iných. Potvrdenie seba (nieť lepšej metódy, ako presvedčiť a zmeniť iného človeka)
Hluk, nekonštruktívnosť a nekreatívnosť – vlastne strašná nuda a prázdnota.		
Formovanie podskupiniek: „Kým sa oni hádajú, my si zatiaľ...“	V skupinke spravidla nie je prítomný hlavný nepriateľ a oponent, ale rovnako zmýšľajúci členovia.	Formovanie spojenectva proti nepriateľovi – hrozbe!
Pokus zvládnuť to všetko pravidlami, organizovaním, ustanovením vodcu...		
Ak je určený vodca (napr. radca družiny), tak nátlak na vodcu, aby to konečne ukončil a nastolil poriadok. A ak tak neurobí, často povstane sekundárny vodca , ktorý sa ujme jeho úlohy a začne to všetko „zrovnávať“.	„Ja som spasiteľ!“ (sekundárny vodca)	Hľadanie vinníka (vodca). Strach zo zlyhania a z nedosiahnutia cieľa.
Zameranosť na „tých druhých“ – JA som predsa viac – menej v poriadku!	Ja som v poriadku! Obdivujte ma!	Čo vás do mňa? Ja som v pohode! Ale tento tu...!

Pokušenia vs. riešenie chaosu:

Táto etapa je dôležitá a kľúčová. Tu sa totiž rozhoduje o budúcnosti skupinky a o tom, či vlastne ešte nejakú budúcnosť má!

Pokúšenia

Znak	Prínos k akceptácii	Prínos k obrane proti zraniteľnosti
Odísť zo skupiny – a často sa to naozaj aj stáva. Jednoducho si povieme, že to už nie je ono, už sa tam iba hádame a dotahujeme a nič nám to nedáva a preto postupne prestaneme chodiť.	Skúsím to niekde inde. Nebudem predsa tu hrať druhé husle! Ak sa im nepáčim, prosím...	Vyhnem sa zraniteľnosti a závislosti na niekom.
Vrátiť sa k pseudokomunitě – pokúsiť sa zase prehladať to, čo nás rozdeľuje, urobiť z toho tabu a založiť komunitu iba na tej troške, ktorú máme spoločnú.	Ubránim sa pred ovládnutím druhým a môžem to zase skúšať odznova! Na druhý raz sa to možno podarím mne a presvedčím ich!	Ubránim si svoje vnútro.
Zorganizovať sa – zvládnuť chaos nastolením poriadku a pravidiel a nastolením vodcu s autoritou. Je to najnebezpečnejšie pokúšenie, lebo organizácia je pre komunitu jedovatá a ak je v komunite prítomná, tak vždy iba v nepatrných a nevyhnutných množstvách.	Organizovanosť mi môže zabezpečiť isté a inštitucionalizované postavenie a dať istú zaručenú moc a vplyv.	Jasná pravidlá a nič nečakané. Získam istotu.

Žiadna z týchto ciest nevedie ku komunite. Alebo sa skupina rozpadne, alebo sa vráti späť a zakrátko chaos vypukne znova, alebo sa zmení na organizáciu a to je slepá ulička.

Riešenie

Riešením je zomrieť seba a vstúpiť do etapy prázdnoty.

Úloha facilitátora:

- Nedat' sa zviest' pokúšeniami a nestat' sa vodcom, ale ostat' facilitátorom.
- Povzbudiť skupinu, aby sa udržala, nevzdala to a pokračovala ďalej.

3. časť cesty – „Prázdnota“ (zlomenie)

Začína v okamihu, keď:

- Si uvedomujeme, že boj, ktorý vedieme, nikam nevedie.
- Sme unavení. Strašne unavení a zlomení z tohto boja.
- Sme náchylní to vzdať.

Smrť

Zrodenie sa komunity vyžaduje od každého jeho „malú smrť“ - ale je to zároveň aj smrť skupiny, ktorá spoločne zomiera tej forme, ktorú doteraz mala.

Musíme sa proste vzdať, musí v nás zomrieť všetko, čo nám stojí v ceste. Etapa prázdnoty je cestou, kedy odkladáme svoju egoistickú aktivitu a namiesto horúčkovitej činnosti a rečenia zrazu mlčky sedíme, nič nerobíme, nič nepresadzujeme, iba vnímame, počúvame, prijímame, ukladáme do srdca...

Zlomenosť

Je potrebné, aby sme boli doslova **zlomení** a aby sme toto zlomenie zdieľali s ostatnými - teda priznali ho: priznali svoje doterajšie neúspechy, svoj strach, svoje porážky, osamelosť... aby sme tak otvorili svoje vnútro a odhalili svoju bolesť, prehru, strach... všetky masky zrazu padnú. Už o nič neusilujeme, o nič nezápasíme... sme akí sme a to úplne otvorene. Prestávame sa tváriť, že „všetko je v poriadku“, že „sme O.K.“, namiesto toho hovoríme otvorene o svojich zlyhaniach, slabostiach, hriechoch. Sme zlomení.

Toto zlomenie je často nesmierne bolestivé - a niekedy môže byť sprevádzané dokonca až vonkajšími prejavmi, ako je pot, triaška: znaky ohromnej úzkosti z prázdnoty a neistoty, do ktorej sa v tejto poslednej etape rútime!

Posledný odpor a boj o celistvosť

Niekedy skupina v tejto fáze, stojaca zoči - voči utrpeniu a bolesti, ktoré začínajú vychádzať z vnútra na povrch, vedie **posledný boj proti rodiacej sa komunite**. Vravia: „*Pozrite sa, doma mám dosť svojich trápení, neviem, prečo by som mal chodiť niekam, kde si ich ešte pridávam? Prečo to všetko negatívno? Nemohli by sme hovoriť o niečom pozitívnom, povzbudivom, o tom, čo máme spoločné, o našich úspechoch namiesto o porážkach?*“

Je to posledný pokus vrátiť sa späť do pseudokomunity.

- V tomto boji už ani tak nejde o boj proti ignorovaniu rozdielov - tie už sú na povrchu a nie je možné ich poprieť.
- Teraz je to zápas o celistvosť. Ide o to, či skupina bude v sebe zahŕňať dobro i zlo, či bude realistická a či bude spájať ľudí v radosť i v plač, vo svetle života i v temnote smútku a bolesti. Nie je to v rozpore so skutočnosťou, že komunita je radostná.

S trochou nadsadenia možno slovami J. R. R. Tolkiena povedať, že komunita je v istom zmysle „**peniknutá nesmiernym žiaľom a práve v ňom spočíva jej krása**“, kde „*slzy sú vínom blaženosti*“.

Čomu zomierame?

Očakávania a predpojatosť

- Budovanie komunity je **dobrodružný pochod do neznáma**. A pretože my ľudia sa bojíme neznáma a prázdnoty, budujeme si v mysli akési „pevné“ záchranné body: falošné očakávania a predpoklady, ku ktorým potom smerujeme ako k majákovi v tme.
- Problém je v tom, že realita sa od týchto „spol'ahlivých majákov“ odlišuje.
- A tak neustále porovnávame realitu okolo seba s našimi predstavami a očakávaniami - a usilujeme sa realitu prispôbiť našim očakávaniam. V niektorých prípadoch môže byť toto jednanie užitočné, ale väčšinou - a v prípade budovania komunity vždy - je toto konanie zničujúce! Kým sa budeme snažiť všetko zaraďovať do dopredu vytvorených modelov, budeme zaslepení touto vlastnou predstavou a nebudeme schopní skutočne počúvať a zažívať svet, veci a ľudí okolo nás.

RIEŠENÍM JE, ŽE SA PRESTANEME POHORŠOVAŤ, POSUDZOVAŤ A ZAČNEME MILOVAŤ DRUHÝCH TAKÝCH, AKÍ SÚ A TAKÝCH ICH PRIJÍMAŤ.

Predsudky

- Sú častejšie nevedomé, než vedomé. Spočívajú v tom, že si o ľuďoch vytvoríme obraz **buď bez toho, aby sme o nich čokoľvek vedeli** (na základe výzoru, oblečenia, hlasu - prvého dojmu), alebo **na základe veľmi obmedzenej skúsenosti**, či zážitku.
- Na základe toho si rýchlo **roztriedime ľudí do vopred pripravených krabičiek**: „blb“, „gauner“, „inteligent“, „nudný chlap“, „senilný dedko“ a pod.
- A potom už viac - menej vo svojom pohľade **nepripúšťame takmer žiadnu zmenu**: všetky reakcie dotyčného hodnotíme tak, aby to zodpovedalo jeho „zaradeniu“ v príslušnej „škatuľke“.

Na to, aby sme predsudky mohli odstrániť a prekonať ich, je potrebné, aby sme si ich nielen uvedomovali a oboznámili sa s nimi, ale aby sme toho druhého aj dôkladne spoznali - a oboje chce čas. Dostatok času.

Je to jedna z príčin, prečo komunita nikdy nevzniká okamžite, ale až po uplynutí určitého času.

Patent na pravdu

- **Presvedčenie, že „JA VLASTNÍM PRAVDU a mám patent na rozum,“** vyznávam tú *jedinú* správnu ideológiu, verím tej *jedinej* správnej strane, mám to *jediné* správne poznanie Boha –
- Preto **každý, kto je iného názoru ako ja patrí medzi tých, ktorí „ešte nespoznali pravdu“**, „majú pred sebou, chudáci, ešte dlhú cestu kým objavia pravdu“, prípadne „sú služobníkmi lži a zla“.
- **Ak hovoríme o nutnosti zbaviť sa týchto svojich postojov a názorov, NEZNAMENÁ TO VYMAZAŤ ICH!** Určite by nebolo správne odhodiť všetko to, k čomu sme doteraz dospeli a čomu nás naučila tvrdo vydobytá skúsenosť!
- Ide len o to **uznať, že nikto z nás nevlastní úplnú pravdu a zbaviť sa predstavy, že moje riešenie je tým jediným správnym riešením!** V tom okamihu sa názory a skúsenosti iných pre nás stanú miestom obohatenia a nie miestom zápasu a túžby po ich odstránení!

Potreba uzdravovať, obracať druhých, upevňovať, či riešiť

- Už sme si ukázali, že **tieto pokusy, o ktorých sme presvedčení, že sú prejavom našej láskyplnej starostlivosti o druhého človeka, sú v skutočnosti ovocím nášho sebeckta:**
  - **túžby, aby sme sa my sami zbavili utrpenia,**
  - **hrozby zmeny**
  - **a cítili sa pokojne**
  - **Inými slovami: aby sa všetci a všetko prispôsobilo nám!**

V skutočnosti je často tou najláskavejšou vecou, ktorú môžeme urobiť zočí - vočí utrpeniu druhého človeka, je trpieť spolu s ním a podeliť sa s ním o jeho bolesť - ale to bolí!

O koľko ľahšie je vyhnúť sa tejto bolesti lacným a rýchlym riešením! Ak je názor druhého odlišný od môjho - je to pre mňa výzva porozumieť mu, skonfrontovať ho so svojim vlastným postojom a akceptovať ho. O koľko jednoduchšie je presvedčiť toho druhého o správnosti môjho názoru a „prerobiť“ ho na svoj vlastný obraz! Ten úžasný pocit víťazstva... a ešte k tomu sme zase priviedli na „správnu cestu“ jednu „stratenú ovečku“... Všetky podobné túžby sú iba sebeckými túžbami po osobnom pohodlí prostredníctvom vyhladenia rozdielov.

Potreba kontroly

- Je jej vystavený hlavne animátor - ale nielen on.
- **Je to vedomie toho, že našim cieľom je niečo dosiahnuť** (zrod komunity, vyriešenie určitých problémov, zrealizovanie nejakých aktivít). Máme **strach zo zlyhania**, strach z toho, že cieľ nespĺníme. **Cítíme zodpovednosť „prevziať opraty“, zodpovednosť usmerniť celé dianie smerom, o ktorom si myslíme, že celej veci prospeje, máme pokušenie autority, pokušenie manipulovať, ovplyvňovať, riadiť, vlastne - organizovať.**

V praxi mnohokrát úspech dosiahneme až vtedy, keď si v povieme: „Už to asi nikam nevedie. Nedokážeme to. Je po všetkom. Koniec. Zlyhali sme...“ **Vtedy sa totiž náhle uvoľní všetko napätie**, zmizne strach zo zlyhania („Už aj tak sme to pohnojili!“) **zložila sa zbrane - a zrazu sa problém vyrieši**, zrazu vznikne komunita, zrazu sa všetko začne dať, akoby samo od seba. Koľko veľkých politických dohôd sa dosiahlo nie za rokovacím stolom, ale kdesi v saune, na bankete, na dovolenke - jednoducho tam, kde už o nič nejde!

Znaky podľa FCE (Foundation for Community Encouragement, Inc.):

- Hlbšie, viac rozjímavé a reflexívne štádium;
- Zraniteľnosť a otvorenosť;
- Strach a zlomenosť;
- Prelomenie bariér komunikácie;
- Osobná reč: „JA cítim..., JA sa bojím“
- Viac ticha, ochota riskovať (zraniteľnosť),

- Hlboké a pozorné načúvanie;
- Mnoho „malých smrtí“, skladanie zbraní;

Úloha facilitátora:

Toto zomretie seba a vyprázdnenie sa je **KLÚČOM K CELEJ KOMUNITE**.

Okrem toho, že sme sa vzdali potrieb a postojov, o ktorých sme už vraveli (predsudky, potreba kontroly,...), **JE POTREBNÉ, ABY SME ZO SEBA DOSTALI VON:**

- svoje bolesti, prehry, utrpenia, svoj strach,...
- svoj osobný príbeh;

To je začiatok zdieľania sa. Facilitátor musí pomôcť skupine, aby sama k tomuto dospela!

4. časť cesty: „Komunita“

Dr. Peck opisuje svoju súhrnnú skúsenosť zrodenia komunity týmito slovami:

„V tejto záverečnej etape sa rozhostí tichý pokoj. Je to istý druh mieru. Miestnosť sa kúpe v mieri. Potom o seba začne tíško rozprávať jedna členka skupiny. Je veľmi otvorená. Hovorí o svojom najhlbšom vnútre. Skupina jej visí na perách. Nikto nevedel, že je schopná takéhoto rečníckeho výkonu. Keď skončí, je ticho. Trvá dlho. Dlho sa to ale nezdá. V tomto mlčaní nie je nepokoj.

Potom sa z ticha ozve ďalší člen skupiny. Aj on hovorí o sebe – s hĺbkou a veľmi osobne. Nesnaží sa onú členku uzdraviť, či zmeniť. Dokonca sa ani nesnaží jej odpovedať. Nehovorí o nej, ale o sebe. Ostatní členovia ale napriek tomu nemajú pocit, že by ju ignoroval. Skôr cíti, ako by si ľahol vedľa nej na oltár.

Mlčanie sa vracia.

Hovorí tretí účastník. Možno reaguje na to, čo povedal ten predchádzajúci, v tejto odpovedi ale nenájdeme pokus o uzdravenie, či zmenenie. Môže to byť žart, ale na nič účel. Môže to byť báseň, ktorá je vždy zázračne priliehavá. Môže to byť čokoľvek jemného a láskavého, vždy je to ale dar.

Potom hovorí ďalší. A ako pokračuje, je to vyjadrenie veľkého smútku a horkosti; je tu ale tiež spústa smiechu a radosti. Spústa slz. Niekedy slzy smútku, niekedy slzy radosti. Niekedy sú to slzy jedného, aj druhého zároveň.

*A potom sa stane niečo ešte podivuhodnejšie: **Prichádza obrovské množstvo zmien, obrátení a uzdravení – teraz, keď sa už nikto neusiluje toho druhého meniť, či uzdravovať!***

A komunita sa zrodila...“

Základné piliere komunity:

Pravda

V komunite:

- **Ja sám môžem byť taký, aký som** a som prijímaní ostatnými taký, aký som;

- **Rovnako ja sám ostatných prijímam a akceptujem takých, akí sú, bez túžby meniť ich;**

Láska

- **Som milovaný taký, aký som** – bez podmienok, bez nejakých „Ak urobíš toto a toto a zmeníš sa, potom...“;
- **Milujem druhých takých, akí sú** – bez podmienok, bez nejakých „Ak urobíš toto a toto a zmeníš sa, potom...“;
- **Neustále zomieram všetkému sebeckému**, čo sa vo mne znova ozýva (porov. etapa prázdnoty);

Jednota prejavená zdieľaním

- **Láska spôsobuje, že sa** (slovami Biblie) „z mnohých stáva jeden“ – jedna bytosť, jeden organizmus. Dá sa povedať, rozširujeme hranice súkromia, ktoré normálne oddeľujú JA a OSTATNÍ v našom živote
- **V praxi sa táto jednota prejaví delením sa.**
- **Hĺbka delenia je, pochopiteľne, závislá od intenzity komunity:**
  - Od delenia sa so svojimi zážitkami
  - až po delenie sa so svojim životom, majetkom, domovom,... – napr. rôzne kresťanské spoločenstvá.

Sloboda

V komunite je každý naprosto slobodný. **Nie je tu snaha nikoho ovládať, ani nikoho meniť.** Prečo?

- **Nemeníme a neovládame druhých, pretože nepoznáme ich cestu** (ktorú im Boh vo svojej Láske pripravil). Nemôžeme im nanútiť svoje riešenia a svoju cestu, pretože tie sú NAŠE a nie ICH!
- **Nemáme ani šancu niekoho meniť.** Nie je v našich silách zmeniť, ani uzdraviť druhého človeka. Jediné, čo dokážeme, je vytvoriť atmosféru lásky a prijatia, v ktorej ten druhý nadobudne odvahu sám sa zmeniť a otvoriť sa uzdraveniu.

Charakteristické vlastnosti komunity:

Je takmer nemožné komunitu presne definovať – ako nie je možné definovať život, vesmír,... všetko to, čo je veľké, autentické a dôležité.

Je možné iba zhrnúť znaky komunity. Tu sú niektoré najdôležitejšie:

Vzťahy:

**KOMUNITA JE SKUPINA ĽUDÍ, PRE KTORÝCH SÚ NAJDÔLEŽITEJŠIE VZŤAHY!
KOMUNITA JE UTVÁRANÁ VZŤAHMI. KOMUNITA JE KOMUNITOU VTEDY, KEĎ SA
TIETO VZŤAHY STANÚ LÁSKOU.**

Všeobsažnosť:

Komunita je otvorená pre každého a pre všetkých. **Neuzatvára sa pred nikým. Všetci sú v komunite prijímaní a vítaní. Ak skupina spomedzi seba vylúči určitý druh „zlých“ ľudí, už nie je všeobšajná - už nie je komunitou.** Komunita vždy smeruje k rozšíreniu.

Realizmus:

Pravá komunita je imúnna voči davovému zmýšľaniu. **Naopak, prostredie, kde jednotlivci môžu slobodne vyjadrovať svoj pohľad a názor na vec a kde každý akceptuje a počúva toho druhého, sa stáva miestom, kde sa spoločným príspevom odhaľuje pravda, ktorá je určite autentickéjšia a realitickejšia, než je tomu u subjektívneho názoru jednotlivca. Práve preto, že v sebe obsahuje tmu i svetlo, posvätné i svetské, utrpenie i radosť, slávu i úpadok, nadšenie i skúsenosť, sú jej úsudky a pohľady spravidla ucelené.**

Rozjímanie:

Vďaka nemu dokáže byť komunita skromná a pokorná v tom autentickom zmysle, ktorý už v 14. storočí definoval mystický spis *Oblak nevedenia* ako „... pravdivé poznanie a vnímanie ľudského JA takého, aké je. Človek, ktorý vidí a cíti seba samého takého, aký je, musí byť skutočne pokorný.“

Rozjímanie môžeme definovať práve ako zvyšovanie uvedomovania si sveta okolo nás i seba samých.

Proces vytvárania komunity vyžaduje tento rozjímavý proces sebaspytovania od začiatku: „**Ako sa nám darí? Ideme ešte správnu cestou? Ako si počíname?**“ Komunita so svojimi vzťahmi umožňuje hlbšie spoznávanie seba, i vzťahov okolo seba.

Bezpečné miesto:

V komunite máme odvahu stať sa znovu zraniteľnými. **Je to bezpečné miesto, kde môžeme bez strachu otvoriť svoje vnútro, priznať svoje slabosti, kde môžeme plakať a kde sa môžeme smiať bez toho, aby sme sa báli, že niekto tieto naše city a slabosti zneužije proti nám. Práve toho sa obávame v bežnom svete - a nasadzujeme si preto masky ľahostajnosti, suverénosti, sily, „bezcitnosti“, dokonalosti... V komunite môžeme konečne tieto bremená zhodiť a (možno prvý raz v živote) byť tým, čím sme!**

Miesto osobného odzbrojenia:

Ak na svete nosíme masku, ktorou bojujeme o svoje uznanie ostatnými ľuďmi (pretože ľudia okolo nás spravidla uznávajú a akceptujú silných a úspešných, nie smoliarskych slabochov!), núti nás zároveň tento postoj bojovať proti iným: **pozeráme sa na nich kritickým pohľadom, aby sme odhalili ich chyby a mohli vykriknúť: „Aha, pozrite sa aký je nedokonalý, o koľko som ja dokonalejší a viac hodný vášho uznania!“**

V komunite, kde zažívame skúsenosť, že ostatní nás akceptujú a majú radi takých, akí sme, strácame svoju skrytú agresivitu a namiesto kritického pohľadu na seba zrazu hľadáme pohľadom plným rešpektu a porozumenia. **Komunita jednoducho vyžaduje, aby sme priznali a vyjavili pred ostatnými svoje rany a zároveň sami sa nechali zraniť ranami iných.**

Miesto bezstrannosti:

Čiže miesto, kde nejestvujú žiadne strany, ktoré by medzi sebou zápasili a presadzovali svoju „pravdu“ oproti ostatným. **Nie, že by v komunite nejestvovala rôznosť názorov. Lenže členovia komunity, v atmosfére vzájomnej akceptácie, už necítia potrebu bojovať za svoj názor a nie sú s ním osobne stotožnení, takže jeho presadenie by považovali za svoje osobné víťazstvo a jeho odmietnutie za svoju osobnú porážku. Práve preto sú schopní konštruktívnej diskusie a nakoniec dosahovania konsenzu, kde nevíťazí ani jeden, ani druhý, ale dobro a pravda!**

Skupina, kde sú všetci vodcovia:

Jedným zo základných znakov komunity je úplná decentralizácia authority. Komunita nepotrebuje vodcu, ktorý by ju viedol, pretože všetci v nej získavajú podiel na vedení: **plachí sú povzbudení, aby sa prejavili, silní naopak necítia potrebu presadzovať svoju silu... Sloboda, ku ktorej komunita pozýva a povzbudzuje, umožňuje vznik najefektívnejšieho spôsobu rozhodovania, kolektívneho rozhodovania.** Ak aj v komunite je stále formálny „vodca“, jeho úloha sa mení skôr na úlohu facilitátora, teda toho, kto len jemne uľahčuje tento proces rozhodovania v komunite, sám už ale nevedie, pretože komunita sa vedie - a dokáže viesť! - sama.

Znaky podľa FCE (Foundation for Community Encouragement, Inc.):

- Skupina sa stáva akoby **samostatným organizmom**, v ktorom sa prebúda vlastný život, prúdiaci cez všetkých jej členov. Nie je len akýmsi súhrnom členov - má vlastné myslenie, vlastné správanie, chovanie sa - často naprosto odlišné od konania a správania sa jednotlivých členov komunity! Stáva sa miestom skúsenosti, ktorá zostáva na celý život - a často ovplyvní celý život!
- V tomto okamihu je komunita **pripravená i na riešenie problémov**, ktoré sa zišla vyriešiť. **Už to nie je boj - je to skutočné riešenie!**

Všeobecne môžeme v komunite badať:

- Jemnú a tichú pozornosť;
- Pokoj;
- Akceptáciu a opravdivé prijímanie druhých takých, akí sú;
- Dynamické a produktívne konsenzuálne vedenie a „samomoderovanie“ skupiny;
- Delenie sa s radosťou i s bolesťou;
- Radosť, zábavnosť, nadhľad...
- „Zápasenie“ (ak sa tak dá nazvať) je vedené s opravdivou láskou a pozornosťou a s hlbokým načúvaním. Jeho cieľom už nie je víťazstvo, ale pravda a končí sa spravidla konsenzom.

Pokušenia komunity:

Zamilovanosť

Jej nebezpečenstvo spočíva v tom, že sa navonok podobá láske. V skutočnosti je to číre sebecko.

Najlepšie to vidíme na zalúbených párikoch.

Znak zamilovanosti – závislosť:

- Tieto vzťahy sú **častočne vzťahmi ZÁVISLOSTI...**: *nedokážem bez neho žiť, chýba mi, keď ho nevidím, som celý nesvoj...*

Ak milujeme, tak nám na tých druhých záleží, ale určite nie sme na nich závislí. Práve naša schopnosť normálne žiť a konať *bez nich*, či dokonca úplne sa zrieknuť spoločenstva s nimi (ak to bude pre dobro toho druhého) je skúškou opravdivosti lásky.

- ... čiastočne **snahou OVLÁDAŤ a zotročiť**: *žiarlivosť, snaha vyhradiť si toho druhého pre seba, vyžadovanie, aby sa nám venoval, vyčítanie nepozornosti...* – čiže urobiť iných závislými na sebe.

Práve kvôli týmto postojom sa vraví, že **láska (čiže presnejšie: zamilovanosť) má veľmi blízko k nenávisti**: Ak ten druhý nespĺňa naše očakávania (a neuspokojuje naše vlastné sebecké potreby), tak sme ho schopní z nenávisti a hnevu (nad našou neuspokojenou túžbou) azda aj zaškrtiť...

Upadnutie do chaosu, či dokonca pseudokomunity:

Ak sa vrátíme k tomu, čo sme si vraveli v úvode, tak potom je nám jasné, že **komunita je stav nestabilný a neprirodzený**.

Nie preto, že by nebola človekovi prirodzená (túžba po nej nám je vrodená), ale preto, že **nie sme zvyknutí žiť v láske a v komunite a strach so sebestvom v nás nie je tak jednoduché úplne pochovať**.

Preto musíme:

- neustále pozorne **sledovať**, v akom stave sa nachádzame
- **nechávať si dost' času na sebareflexiu**.

Niekoľko užitočných zásad:

Ak chcete začať budovať komunitu, je dobré brať na zretel niekoľko nasledovných zásad, ktoré v praxi zhrňujú už povedané:

- **mať spoločný cieľ:** komunitu spája spoločný cieľ, ktorým môže byť napr. „vyriešenie ekologických problémov mesta“ v komunite členov mestského úradu „dosiahnutie 1. stupňa“ u skautského oddielu, či iba jednoduchá snaha stvoriť komunitu. Skutočná láska a priateľstvo „*neznamená hľadiť jeden na druhého, ale hľadiť spolu jedným smerom*“ (A. Saint - Exupéry). Preto aj komunita môže byť vytvorená iba z ľudí, ktorí zdieľajú jej spoločný cieľ.
- **odvaha ísť do neznáma** – komunita sama je totiž neznámom pre väčšinu ľudí.
- **vyhýbať sa zovšeobecňovaniu – konkrétnosť:** namiesto: „svet je zlý“ povedať konkrétne: „*neviem si rady so svojim susedom*“;
- **hovoríť osobne:** namiesto: „*tie horúčavy sú strašné*“ povedať: „*ja osobne sa necítim v týchto horúčavách dobre*“; **Oslovovať menom** a – ak sme v skupine neznámych ľudí – tak sa na začiatku hovorenia vždy „predstaviť“ menom;
- **byť zraniteľný, citovo prítomný**
- **vyjadrovať pravdivo všetko**, čo sa mi na skupine páči, ale hlavne nepáči – byť teda pravdivý v najhlbšom zmysle;
- **odmietnuť pokusy zmeniť toho druhého**, obrátiť ho, či uzdraviť;
- **počúvať celým srdcom;**
- **oslobodiť sa od všetkého:** predsudky, očakávania, pohľady na vec,...
- **vítat' bolesť rovnako ako radosť:** prijať komunitu (a jej členov) celých: s radosťami i bolesťami, víťazstvami i prehrami;
- **byť za akýchkoľvek okolností verný komunite:** jedine vernosť komunite nám môže zabrániť opustiť ju, keď príde okamih búrok a chaosu a dostať sa tak až k zrodu komunity. Hoci malé percento ľudí túto zásadu poruší - spravidla v období chaosu - stáva sa aj to, že niektorí ľudia opustia komunitu po tom, čo sa stala komunitou. Ako keby jednoducho nedokázali uniesť toľko lásky, ktorá ich zaplavuje zo všetkých strán. Ak je tak, potom je pre nich skutočne komunita neznesiteľným miestom. Našťastie, títo ľudia tvoria absolútne zanedbateľnú výnimku!
- **dôvernosť:** musí bezpodmienečne platiť, že čo sa v komunite navarí, to sa tam aj zje. Nič z toho, čo bolo v komunite povedané (v rámci zdieľania, pochopiteľne), by sa nemalo dostať za jej hranice. Je to čosi podobné ako spovedné tajomstvo.
- **menovky:** ak ste v skupine ľudí, ktorí sa úplne nepoznajú, noste menovky, aby ste sa mohli osobne oslovovať a vytvárať osobný vzťah – musia byť preto dostatočne veľké a viditeľné;

Ak poznáme tieto požiadavky a máme úprimnú snahu, môže komunita v skupine vzniknúť už behom niekoľkých hodín. Možno radosť z jej vzniku a hĺbka zážitku nebude rovnako intenzívna, ako v prípade komunity, ktorá vznikne ako výsledok bolestného zápasu trvajúceho celé dlhé dni - ale bude to skutočná, pravá komunita. Ak ale máme dostatok času, nechajme vzniku komunity dostatok času - výsledná sláva, ktorú zažijeme bude adekvátne vloženému úsiliu.

Autor: Miloš Pikala – Inky
Obrázok: Elena Kytlicová
Duchovná rada Slovenského skautingu 2020

